

4. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ένας χρόνιος προβληματισμός της εκπαίδευσης είναι η αναγκαιότητα ανάπτυξης της δημιουργικότητας του παιδιού και πώς αυτή θα επιτευχθεί. Η εν λόγω διαθεματική προσέγγιση της γνώσης προωθεί την ανάπτυξη σχεδίων εργασίας, την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και ενισχύει τη δημιουργική και διερευνητική μάθηση, την κριτική σκέψη και τη συλλογική προσπάθεια. Η διαθεματική προσέγγιση ενοποιεί τη γνώση και έτσι προφυλάσσει το άτομο και την κοινωνία από τα προβλήματα της αποσπασματικότητας και της μονομέρειας.

Η κατεξοχήν χρήση βιωματικών προσεγγίσεων, που ακολουθεί, είναι κατάλληλη για τη δημιουργική εκπαίδευση των παιδιών με νοητική υστέρηση όλων των επιπέδων λειτουργικότητας.

Η προσπάθεια διαθεματικής και δημιουργικής προσέγγισης επικεντρώνεται κυρίως στον τρόπο οργάνωσης των μαθημάτων και στη δημιουργία θεματικών πυρήνων. Από την άλλη, συχνά ακολουθεί και τη μέθοδο των σχεδίων εργασίας (project), η οποία μέθοδος αντανakλά μια καλύτερη προσέγγιση του θέματος, καθώς προκαλεί το ενδιαφέρον του μαθητή, ο οποίος μπορεί να συμμετάσχει και στην επιλογή του θέματος.

Με τον όρο σχέδιο εργασίας εννοούμε όλη τη διδακτική διαδικασία της επεξεργασίας ενός θέματος η οποία περιλαμβάνει διάφορες φάσεις (έρευνα-παρατήρηση- καταγραφή- ανάλυση των στοιχείων της έρευνας, ομαδική έκφραση και δράση), χρησιμοποιεί ποικίλους τρόπους προσέγγισης του θέματος (λόγο, κίνηση, χειρωνακτικές εργασίες κ.α.) και έχει στόχο όχι μόνο την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων, αλλά και την ανάπτυξη πολλών δεξιοτήτων (επικοινωνίας, αυτοεξυπηρέτησης, προεπαγγελματικών, κοινωνικών κ.λπ.).

Με άλλα λόγια, το παιδί και ειδικότερα το παιδί με νοητική καθυστέρηση, πρέπει να βοηθηθεί από το εκπαιδευτικό σύστημα και τον εκπαιδευτικό να ανακαλύψει τα άγνωστα χαρακτηριστικά του, τις ικανότητές του και τις προτιμήσεις του σε κάθε τομέα ζωής. Όλα αυτά συμβάλλουν στην αρμονική κοινωνικοποίησή του, στην επικοινωνία και σύνδεση της σχολικής ζωής με την κοινωνία και την πραγματικότητα, αλλά και στη διαμόρφωση θετικών στάσεων ζωής και αρμονικών ανθρώπινων σχέσεων.

4.1. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΒΑΡΙΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ

Με δεδομένο την ελλιπή κοινωνικοποίηση των παιδιών με βαριά νοητική καθυστέρηση, δεν είναι εύκολο να λειτουργήσουν οι επικοινωνιακές διαδικασίες, που συνοδεύονται μάλιστα και από τα χαρακτηριστικά της συναπόφασης και της συνεργασίας. Το νοητικό επίπεδο της εξέλιξής τους λειτουργεί πολύ περιορισμένα και για αυτόν το λόγο η διαθεματική προσέγγιση, ως μια μορφή βιωματικής- επικοινωνιακής διδασκαλίας, θα πρέπει να αρχίσει από πολύ νωρίς, ανεξάρτητα από τη ενεργή συμμετοχή των ίδιων των παιδιών, με εντονότερη υποβοήθηση από την πλευρά του εκπαιδευτικού από ό,τι συμβαίνει στα καθιερωμένα.

Τα θέματα που θα αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στα πλαίσια της διαθεματικής προσέγγισης θα προέρχονται από τον άμεσο κοινωνικό τους περίγυρο, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Η διάρκεια διδασκαλίας θα εξαρτηθεί από το πόσο χρόνο παραμένει ενεργό το ενδιαφέρον τους στο συγκεκριμένο θέμα, πράγμα που σημαίνει ότι καθοριστικό στοιχείο αποτελούν η εύστοχη επιλογή του θέματος, ώστε να ανταποκρίνεται κυρίως στα πραγματικά ενδιαφέροντα αλλά και στις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών, ο συστηματικός σχεδιασμός των δραστηριοτήτων και ο κατανοητός και βιωματικός τρόπος μετάδοσης της εκάστοτε γνώσης.

Έτσι λοιπόν ο ειδικός Παιδαγωγός επιχειρεί να βρει, με βάση τους τομείς που θα απασχολήσουν την ομάδα και τους στόχους που αντιστοιχούν σε αυτούς, τις πιο κατάλληλες δρα-

στηριότητες μέσω των οποίων θα εμπεδωθούν οι διδασκόμενες μαθησιακές ενότητες. Φυσικά, οι δραστηριότητες θα είναι προσαρμοσμένες στις ικανότητες των μαθητών και στις απαιτήσεις του Αναλυτικού Προγράμματος του Δημοτικού σχολείου, όπως: αρίθμηση, γραφή, ανάγνωση, δεξιότητες προεπαγγελματικές-κοινωνικές- αυτονομίας και αυτοεξυπηρέτησης.

4.2. ΦΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ή ΘΕΜΑΤΟΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Η όλη διαδικασία της διαθεματικής προσέγγισης χωρίζεται σε 4 φάσεις:

Α' φάση προβληματισμού

Πρόκειται για τη φάση αναζήτησης, εντοπισμού και διερεύνησης του θέματος. Περιλαμβάνει πολλές συζητήσεις, ερεθίσματα και προτάσεις που στην περίπτωση μαθητών με βαριά νοητική καθυστέρηση κάνει ο ίδιος ο δάσκαλος και που καταλήγει σε ένα θέμα ανάλογα με την εκδήλωση ενδιαφέροντος της ομάδας του. Σημαντικό σε αυτήν τη φάση είναι να ενημερωθούν οι γονείς για την επιλεγείσα θεματική ενότητα.

Β' φάση προγραμματισμού των διδακτικών δραστηριοτήτων:

Σε αυτήν τη φάση ο ειδικός Παιδαγωγός θα ορίσει το πρόγραμμα δουλειάς. Όπου είναι δυνατόν μαζί με τη συμβολή των παιδιών θα αποφασίσει με το τι θα ασχοληθούν, τι θα κατασκευάσουν, πώς θα μοιραστούν οι δραστηριότητες, σε ποιες πηγές θα ανατρέξουν, από ποιον θα ζητήσουν βοήθεια, ποιες επισκέψεις θα οργανώσουν, ποιους ειδικούς και γενικότερα εξωσχολικούς παράγοντες θα καλέσουν στο σχολείο κ.λπ.

Η προσοχή του εκπαιδευτικού στρέφεται πλέον στην αναζήτηση τρόπων, ώστε οι εξωτερικές ή οι αντιδράσεις των παιδιών να μετατραπούν σε διδακτική πράξη.

Γ' φάση διεξαγωγής των δραστηριοτήτων:

Στη φάση αυτή η ομάδα καλείται να ολοκληρώσει το έργο της. Είναι η φάση της καθ' αυτό δράσης, της συνεργασίας, της υλοποίησης του σχεδιασμού. Η τάξη μοιάζει τώρα με εργαστήριο, όπου οι αρμοδιότητες είναι μοιρασμένες και οι στόχοι σαφώς διατυπωμένοι. Ο ειδικός Παιδαγωγός προσπαθεί να δώσει οδηγίες, να βοηθήσει, να συνεργαστεί, ώστε να διευκολύνεται ο ρυθμός μάθησης των μαθητών και να αποφεύγονται οι πολλές αποτυχίες.

Δ' φάση αξιολόγησης:

Στη φάση αυτή η ομάδα, στην προκειμένη περίπτωση κυρίως ο ειδικός Παιδαγωγός, καλείται να εκτιμήσει την αξία των αποτελεσμάτων της δουλειάς του, να εξετάσει αν οι στόχοι που τέθηκαν έχουν επιτευχθεί, ποιες ήταν οι αρνητικές και οι θετικές εμπειρίες, πού εντοπίστηκαν λάθη και αν τελικά αυτό που παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα ήταν το ζητούμενο.

4.3. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ:

Η ζωή στην πόλη μας

Ο εαυτός μου- η οικογένειά μου- το σπίτι μου- η γειτονιά μου.

Η γειτονιά του σχολείου

Μαθαίνουμε να κυκλοφορούμε στην πόλη μας-Μέσα μεταφοράς στην πόλη

Νόστιμη τροφή και καλή διατροφή

- Παίζοντας με τους αριθμούς
 Παιχνίδια και αθλήματα
 Κουκλοθέατρο στο σχολείο -Το θέατρο στο σχολείο
 Τα δύο φύλα (ομοιότητες -διαφορές-ισότητα)
 Διάφορες μορφές επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε.)
 Οι 4 εποχές
 Χρώματα
 Ταξίδια (φανταστικό ταξίδι, πραγματικό ταξίδι, ταξίδι στον κόσμο των ζώων και των φυτών, ταξίδι στη γειτονιά μας, ταξίδι στο σώμα μας
 Το χωριό , η φύση.
 -Άλλα ειδικότερα σχέδια εργασίας, όπως:
- Το ψωμί
 - Τα δόντια μας
 - Ο αέρας, η φωτιά
 - Το σώμα μας
 - Τα πουλιά ή τα ψάρια
 - Τα φρούτα ή τα λαχανικά
 - Τα δέντρα ή το δάσος
 - Τα λουλούδια ή τα φυτά
 - Η ελιά και το ελαιόλαδο
 - Τα ρούχα μας

4.4. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

4.4.1. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑ ΡΟΥΧΑ ΠΟΥ ΦΟΡΑΜΕ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Γλώσσα-επικοινωνιακές δεξιότητες	<p>1. Να ασκηθεί ο μαθητής στην ακρόαση του λόγου:</p> <p>α) να αναγνωρίζει τη φωνή και το λόγο των συμμαθητών του και των δασκάλων του β) να εκτελεί προφορικές οδηγίες.</p> <p>γ) να ακούει και να επαναλαμβάνει λέξεις ή λεκτικά σχήματα ή απλές φράσεις.</p> <p>2. Να βελτιωθεί ο προφορικός του λόγος:</p> <p>α) να αρθρώνει, να τονίζει και να προφέρει σωστά το αντίστοιχο λεξιλόγιο ρούχων</p> <p>β) να διατυπώνει καταφατικές, αρνητικές ή ερωτηματικές προτάσεις</p>	<p>► Να μάθει να αναγνωρίζει, να διαλέγει, να ονομάζει και να φοράει κάποια ρούχα που του ζητάμε να φορέσει. Τα παιδιά συγκεντρωμένα σε έναν κύκλο και ο δάσκαλος στο κέντρο με διάφορα ρούχα, τα οποία ονομάζει ξεχωριστά (π.χ. παντελόνι) και ζητάει ονομαστικά από τον κάθε μαθητή να επαναλάβει τη λέξη, να διαλέξει το συγκεκριμένο ρούχο από ένα καλάθι με ρούχα και να το φορέσει.</p> <p>► Δραστηριότητες με μίμηση προτύπου μπροστά στον καθρέφτη, π.χ. ο εκπαιδευτικός προφέρει καθαρά τη λέξη παντελόνι και παρακινεί το μαθητή να επαναλάβει τη λέξη.</p> <p>► Αν μπορεί ο μαθητής να περάσει στο επόμενο βήμα παρακινείται να επαναλάβει απλές προτάσεις του τύπου: «έχω μία ζακέτα» ή «δεν έχω ζακέτα» ή «πού είναι η ζακέτα;»</p> <p>► Κάνοντας βόλτες έξω στην αυλή παρακινείται να εκφράσει ανάγκες του τύπου «κρυώνω</p>

<p>Γλώσσα-επικοινωνιακές δεξιότητες (συνέχεια)</p>	<p>γ) να εκφράζει προσωπικές ανάγκες και επιθυμίες του</p> <p>δ) να εξηγεί και να αιτιολογεί τις προτιμήσεις του</p> <p>ε) να περιγράφει πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις</p> <p>στ) να αφηγείται ιστορίες ή να συμμετέχει σε συζητήσεις που αφορούν την πλοκή μιας ιστορίας.</p> <p>3. Να ασκηθεί στην προανάγνωση:</p> <p>α) να έρχεται σε επαφή με διάφορες μορφές γραπτού λόγου (βιβλία, περιοδικά μόδας, καταλόγους) που περιέχουν διάφορα ρούχα.</p> <p>β) να μπορεί να παίρνει πληροφορίες μέσα από διαφορές πηγές όπου συνυπάρχουν γραπτός λόγος και η εικόνα.</p> <p>γ) να ασκηθεί στην κατευθυντικότητα του γραπτού λόγου(π.χ. διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά, από πάνω προς τα κάτω και από την αρχή προς το τέλος)</p> <p>δ) να αναγνωρίζει ορισμένες λέξεις μέσα από διάφορες ενδείξεις, όπως γράμματα ή εικόνες</p> <p>ε) να αποκτά σταδιακά επίγνωση των συλλαβών</p> <p>4. Να ασκηθεί στην προγραφή:</p> <p>α) να μάθει να κρατάει το μολύβι του με τριποδική λαβή</p> <p>β) να σχεδιάζει γραμμές</p> <p>γ) να αναγνωρίζει τη γραμμένη λέξη από κάποιο ρούχο</p>	<p>θέλω ζακέτα»</p> <p>► Άλλο παράδειγμα «θέλω το αδιάβροχο» γιατί βρέχει.</p> <p>► Έχοντας βγάλει φωτογραφίες από τους μαθητές της τάξης, ο κάθε μαθητής διαλέγει μια φωτογραφία ενός συμμαθητή του και παρακινείται να πει το όνομα του συμμαθητή του, πού βρίσκεται και τι φοράει.</p> <p>► Ο εκπαιδευτικός αφηγείται μια ιστορία ενός παιδιού που έχει κάποια χρήματα και μπαίνει σε ένα κατάστημα να αγοράσει ρούχα.</p> <p>► Ο μαθητής αντιστοιχίζει τα ρούχα που φοράει με καρτέλες που δείχνουν κάποια συγκεκριμένα ρούχα. Μπορεί επίσης να ασκηθεί και στην ταύτιση χρωμάτων και μεγεθών.</p> <p>► Για παράδειγμα ο μαθητής επιλέγει από κάρτες τα ρούχα που φοράνε τα κορίτσια και αυτά που φοράνε τα αγόρια.</p> <p>► Κατασκευάζει μαζί με το δάσκαλο ένα κολάζ που απεικονίζει την γκαρνταρόμπα ενός ηθοποιού με ρούχα που έχει κόψει από περιοδικά, κολλώντας τα από αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω.</p> <p>► Ομαδικό παιχνίδι με καρτέλες που δείχνουν ένα ρούχο και την ανάλογη λέξη.</p> <p>► Ασκείται σε δραστηριότητες τριποδικής λαβής μουτζουρώνοντας ένα μεγάλο χαρτί ζωγραφικής με χοντρό μαρκαδόρο.</p> <p>► Ακολουθώντας κάποιες προϋπάρχουσες τελείες σχεδιάζει γραμμές από αριστερά στα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω.</p> <p>► Ο μαθητής σχεδιάζει κάποια ρούχα ακολουθώντας διακεκομμένες τελείες και υπογράφει με το όνομά του τις δημιουργίες του.</p>
---	---	--

<p>Γλώσσα-επικοινωνιακές δεξιότητες (συνέχεια)</p>	<p>δ) να ασκείται στον οπτικο-κινητικό προσανατολισμό</p> <p>ε) να σχηματίζει τα γράμματα της αλφαβήτας με διάφορα μέσα</p> <p>στ) να γράφει τη λέξη που βλέπει</p> <p>ζ) να γράφει από μνήμης ορισμένες λέξεις</p> <p>5. Να μάθει ανάγνωση:</p> <p>α) να αναγνωρίζει ορισμένα φωνήεντα.</p> <p>β) να αναγνωρίζει ορισμένα σύμφωνα.</p> <p>γ) να αναγνωρίζει ορισμένες συλλαβές.</p> <p>δ) να ταυτίζει φθόγγους και συλλαβές με τα γραπτά τους σύμβολα</p> <p>ε) να αναλύει και ανασυνθέτει λέξεις.</p> <p>στ) να κατανοεί και να κατακτά το βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης που στηρίζεται στη σχέση φωνημάτων – γραμμάτων.</p> <p>ζ) να διαβάζει και να κατανοεί μικρές φράσεις και προτάσεις .</p> <p>η) να αναπτύσσει φωνημική επίγνωση.</p> <p>θ) να διαβάζει και να κατανοεί μικρό κείμενο</p> <p>ι) να συμπεραίνει το περιεχόμενο ενός βιβλίου από τις εξωτερικές του ενδείξεις (εξώφυλλο, περιεχόμενα, εικόνες).</p> <p>κ) να ακούει και να κατανοεί κείμενα που διαβάζει μεγαλόφωνα κάποιο άλλο πρόσωπο και να αποδίδει τις βασικές ιδέες.</p> <p>6. Να μάθει το μηχανισμό της γραφής:</p> <p>α) να αντιλαμβάνεται βαθμιαία</p>	<p>► Ο μαθητής ακολουθεί με το δάχτυλό του τη φορά των ανάγλυφων γραμμάτων της αλφαβήτας, προτού ασκηθεί στη γραφή τους με μολύβι.</p> <p>► Σχηματίζει με πλαστελίνη, με δαχτυλομπογιές, με χοντρό μαρκαδόρο και τέλος με μολύβι τα αρχικά γράμματα από κάποια ρούχα, π.χ. το Φ για τη φούστα, το Κ για το καπέλο κ.λπ..</p> <p>► Του δίνονται οι λέξεις κάποιων ρούχων και αντιγράφει αρχικά ξεπατικώνοντας ή στη συνέχεια ακολουθώντας κάποιες τελείες και τέλος μιμούμενος τα γράμματα που βλέπει.</p> <p>► Ο μαθητής αντιστοιχίζει ρούχων με τις εικόνες τους. Φτιάχνει παζλ με τα σύμφωνα και τα φωνήεντα από τα οποία απαρτίζεται μια λέξη για ένα ρούχο.</p> <p>► Ο μαθητής διαβάζει τα ονόματα των ενδυμάτων που φοράνε οι συμμαθητές του. Διαβάζει τα ονόματα των 4 εποχών και αντιστοιχίζει τα κατάλληλα ρούχα που φοράμε κάθε εποχή.</p> <p>► Σε μια επίσκεψη σε ένα εμπορικό κέντρο, διαβάζει τις ταμπέλες που είναι αναρτημένες σε κάθε κατηγορία ρούχου.</p> <p>► Δίνονται στο μαθητή μια σειρά από διαδοχικές εικόνες με ένα παιδί που ξυπνά το πρωί και ντύνεται για να πάει σχολείο και καλείται να συμπεράνει την πιθανή ιστορία.</p> <p>► Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μικρές ιστορίες που διηγούνται π.χ. τη δημιουργία ενός ρούχου(οι ιστορίες συνοδεύονται πάντα από εικονογράφηση).</p> <p>► Ο μαθητής αντιγράφει τα ονόματα των ρούχων που είναι κρεμασμένα στην κρεμάστρα του σχολείου.</p>
---	---	---

<p>Γλώσσα-επικοινωνιακές δεξιότητες (συνέχεια)</p>	<p>ότι μπορεί να διατυπώνει τις σκέψεις του και να επικοινωνεί με τους άλλους όχι μόνο προφορικά αλλά και γραπτά.</p> <p>β) να αντιλαμβάνεται τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής.</p> <p>γ) να αντιγράφει καθαρά, μικρές προτάσεις, τηρώντας τις σωστές αποστάσεις ανάμεσα στα γράμματα και τις λέξεις.</p> <p>δ) να αναγνωρίζει και να συγκρίνει τα κεφαλαία και τα μικρά γράμματα.</p> <p>ε) να γράφει λέξεις ορθογραφημένα</p> <p>στ) να εφαρμόζει πρακτικά απλούς γραμματικούς κανόνες</p> <p>ζ) να γράφει και να ανακοινώνει στο δάσκαλο και τους συμμαθητές του μικρό λεκτικό σύνολο με περιεχόμενο που τον ενδιαφέρει</p> <p>η) να περιγράφει γραπτά, ρούχα από την ντουλάπα των γονιών τους και ποια του αρέσουν.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ο μαθητής αντιγράφει στην αρχή και μετά γράφει από μνήμης τις 4 εποχές και τα κατάλληλα ρούχα που φοράμε. ▶ Περιγράφει γραπτά με απλό τρόπο τι περιέχει ένα κατάστημα πώλησης ρούχων (π.χ. ράφια, διαφορετικά είδη ρούχων: παντελόνια-φούστες-μπλούζες-ζακέτες-μπουφάν, πάγκους, δοκιμαστήρια, πωλητές, ταμειακές μηχανές κ.α.) ▶ Βάζει σε σειρά ιστορίες με εικόνες που αφορούν τη ραφή ενός ρούχου και γράφει για κάθε εικόνα μια απλή πρόταση που περιγράφει τι βλέπει στην εικόνα. ▶ Μπορεί να γράψει ένα κατάλογο από τα ρούχα που έχει η ντουλάπα των γονιών του.
<p>Μαθηματικά</p>	<p>Να μάθει να μετράει από το 1 έως το 3.</p> <p>Να μάθει τα γεωμετρικά σχήματα (κύκλος, τετράγωνο, τρίγωνο, παραλληλόγραμμο).</p> <p>Να μάθει να συγκρίνει ένα μικρότερο από ένα μεγαλύτερο μέγεθος ρούχου.</p> <p>Να μάθει τι νούμερο μπλούζας φοράει ή τι νούμερο παπούτσια.</p> <p>Να μάθει να κάνει συγκρίσεις ανάμεσα σε ένα αδύνατο και ένα παχύσαρκο άτομο ή ανάμεσα σ' ένα ψηλό και έναν κοντό.</p> <p>Να μάθει τη σχετική αξία των ρούχων που θέλει να αγοράσει.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Να ξέρει ότι αγοράζουμε δύο παπούτσια, δύο γάντια, ένα καπέλο. Να μάθει να μετράει πόσα φανελάκια έχει μέσα στο συρτάρι του. ▶ Να διακρίνει τα διάφορα γεωμετρικά σχήματα που βλέπει σε διάφορα υφάσματα. ▶ Να του δίνονται πρωτοβουλίες στην αγορά ρούχων για να μάθει το νούμερο που πρέπει να ζητάει. ▶ Να υπολογίζει το νούμερο που θα φορέσουν τα αντίστοιχα άτομα (χοντρός-λεπτός, ψηλός-κοντός) ▶ Ο εκπαιδευτικός παρακινεί τα παιδιά να κόψουν από περιοδικά διάφορα ρούχα και να βάλουν δίπλα τις τιμές που νομίζουν ότι κάνουν.

	<p>Αν είναι δυνατόν να μάθει να αναγνωρίζει, να ονομάζει και να κατανοεί την αξία των 10,20, 50 €.</p>	<p>► Να μάθει αν είναι δυνατόν τι ρούχα μπορεί ν' αγοράσει με 20 €, με 50 €, με 100 € κ.λπ.</p>
<p>Κοινωνικές δεξιότητες</p>	<p>Να μάθει να ψωνίζει τα ρούχα του σε εμπορικό κατάστημα.</p>	<p>► Αρχικά μέσα στην τάξη διοργανώνονται γωνιές με εμπορικά καταστήματα και δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά μέσα από παίξιμο ρόλων να μιμηθούν έναν πελάτη και έναν πωλητή καταστήματος.</p> <p>Στη συνέχεια προγραμματίζονται σε συνεργασία με τους γονείς του κάθε μαθητή αγορές ρούχων σε κάποιο κατάστημα, όπου έχει την ευκαιρία να συμπεριφερθεί κατάλληλα, να ζητήσει αυτό που θέλει, να το διαλέξει και τέλος να πάει στο ταμείο για να πληρώσει.</p>
<p>Αυτοεξυπηρέτηση</p>	<p>Να μάθει να διαλέγει μόνος του τα ρούχα που θα φορέσει, ανάλογα με την εποχή και ανάλογα με την περίπτωση (γυμναστήριο, γάμος, σχολείο)</p> <p>Να μάθει να πλένει στο χέρι ένα ρούχο.</p> <p>Να μάθει να σιδερώνει μια πετσέτα.</p> <p>Να μάθει να γυαλίζει τα παπούτσια του.</p>	<p>► Στο σχολικό πρόγραμμα δίνονται ευκαιρίες εκμάθησης αντίστοιχων δραστηριοτήτων.</p> <p>Γίνεται για παράδειγμα μια αναπαράσταση γάμου και καλούνται τα παιδιά να επιλέξουν τα ρούχα που θα φορέσουν στην εκκλησία, όπου είναι καλεσμένα.</p>
<p>Προεπαγγελματικές δεξιότητες</p>	<p>Να μάθει τι χρειαζόμαστε για να φτιάξουμε ρούχα (ύφασμα, κλωστές, βελόνες, μηχανές, καρφίτσες, μεζούρα, ψαλίδι, πατρόν)</p> <p>Να μάθει κάποια επαγγέλματα που έχουν σχέση με τα ρούχα (μοδίστρια, γαζώτρια, πωλήτρια, μοντέλο)</p> <p>Να μάθει νέα επαγγέλματα όπου οι εργαζόμενοι πρέπει να φοράνε ειδικές στολές (πυροσβέστες, αστυνομικοί, φαναρτζήδες, μάγειροι κ.λπ.)</p>	<p>► Να φτιάξει ένα κολλάζ πάνω σε ένα μεγάλο χαρτόνι που θα το κόψει με περίγραμμα ενός σπιτιού και εκεί πάνω θα κολλήσει εικόνες κομμένες από περιοδικά.</p> <p>► Ο εκπαιδευτικός να εξοικειώσει τα παιδιά με διάφορους επαγγελματικούς ρόλους οργανώνοντας μέσα στην τάξη γωνιές αναπαράστασης από διάφορα εργασιακά περιβάλλοντα, ώστε να μιμηθούν τα παιδιά στις απαιτήσεις των αντίστοιχων επαγγελμάτων που αναπαριστώνται και τα κατάλληλα ρούχα που φοράνε οι εργαζόμενοι εκεί.</p>
<p>Επαγγελματικές δεξιότητες</p>	<p>Να μάθει να κόβει με ψαλίδι ύφασμα.</p> <p>Να μάθει να τρυπώνει</p> <p>α μάθει να ράβει ένα κουμπί.</p> <p>Να μάθει να τυπώνει με στάμπες ή στένσιλ διάφορα μοτίβα πάνω σε ύφασμα.</p>	<p>► Να κατασκευάσει μαζί με το δάσκαλο ένα πάτσγουορκ από διαφορετικά υφάσματα. Για το σκοπό αυτό θα χρειαστεί να κόψει με το ψαλίδι κομματάκια ύφασμα και να ράψει τα κομμάτια μεταξύ τους, ώστε να φτιάξουν ένα ριχτάρι που θα σκεπάζουν μια κούτα με παιχνίδια .</p> <p>► Φτιάχνουμε στάμπες με φελιζόλ και τυπώνουμε ένα τραπεζομάντιλο για το τραπέζι της αίθουσας.</p>

4.4.2. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΜΕΣΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Ένα θέμα που προσφέρεται στα παιδιά για εξερεύνηση (μάθηση) είναι τα μέσα μεταφοράς στον άμεσο κόσμο τους. Αυτά μπορεί να είναι το περπάτημα, το ποδήλατο, το αυτοκίνητο, το λεωφορείο, το τρόλεϊ, το μετρό, η μοτοσικλέτα, το καράβι, το αεροπλάνο κ.λπ.

4.4.2.1. Μεθοδολογία- Πορεία Προγράμματος

Ο ειδικός Παιδαγωγός χωρίζει τα παιδιά της τάξης σε ομάδες εργασίας και τα ενθαρρύνει να δουλέψουν ομαδικά ανάλογα με το θέμα της ομάδας τους. Οι ομάδες που σχηματίζονται είναι μία για το κάθε μέσο μεταφοράς (το ποδήλατο, το αυτοκίνητο, το λεωφορείο, το τρόλεϊ, το μετρό, η μοτοσικλέτα, το καράβι, το αεροπλάνο). Κάθε ομάδα με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού αναλαμβάνει να βρει υλικό για το μέσο που εκπροσωπεί. Οι δραστηριότητες που μπορούν να επιλεγούν είναι ποικίλες: ζωγραφική, πηλός, χαρτοκοπτική-χαρτοκολλητική, κατασκευές, θεατρικό παιχνίδι, βιωματικές (επίσκεψη της τάξης σε βασικούς συγκοινωνιακούς κόμβους γύρω από το σχολείο) κ.α. Οι δεξιότητες που μπορούν να δουλευτούν είναι εξίσου πολυάριθμες: επικοινωνίας, λογικομαθηματικές, κοινωνικές, κυκλοφοριακής αγωγής, προεπαγγελματικές κ.α.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Γλώσσα	Να αναγνωρίζει και να ονομάζει αντικείμενα.	► Το κάθε παιδί από κάθε ομάδα διαλέγει με τη βοήθεια καρτελών, που έχει παρουσιάσει ο εκπαιδευτικός, το μέσο μεταφοράς που το αντιπροσωπεύει.
Μαθηματικά	Να αριθμεί αντικείμενα ή να τα ταξινομεί	► Από το παράθυρο της τάξης που βλέπει στο δρόμο ο μαθητής ασκείται στο να μετρήσει τα λεωφορεία ή τα μηχανάκια που περνούν από το δρόμο. Να ταξινομεί τα διάφορα μεταφορικά μέσα για τη θάλασσα, αέρα, στεριά.
Κοινωνικές δεξιότητες	Να συμπεριφέρεται σωστά στα μέσα μαζικής μεταφοράς.	► Ο εκπαιδευτικός διοργανώνει μια επίσκεψη της τάξης του στον πλησιέστερο σταθμό του μετρό και βάζει τον κάθε μαθητή να ακυρώσει το εισιτήριό του στα αυτόματα μηχανήματα.
Αυτοεξυπηρέτηση	Να μάθει να πηγαίνει μόνο του στην κοντινότερη στάση λεωφορείου από το σχολείο του.	► Ο εκπαιδευτικός εφαρμόζει κυκλοφοριακή αγωγή με τους μαθητές του: ασκούνται στο να περνούν από τις διαβάσεις με ασφάλεια, αφού ανάψει το πράσινο φανάρι.
Προεπαγγελματικές δεξιότητες	Να χειρίζεται σωστά το ψαλίδι	► Η κάθε ομάδα, ανάλογα με το μέσο μεταφοράς που εκπροσωπεί, κόβει εικόνες μέσα από περιοδικά ή διαφημιστικά έντυπα
Επαγγελματικές δεξιότητες	Να μάθει τα διάφορα επαγγέλματα	► Για κάθε μέσο μεταφοράς γίνεται αναφορά στο επάγγελμα που χρειάζεται είτε υποδυόμενοι ρόλους, είτε με ζωγραφική, καθώς και στις απαιτήσεις του κάθε επαγγέλματος (π.χ. να ξέρει να οδηγεί, να βλέπει καλά)

4.4.3. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

Το εποπτικό υλικό που θα χρειαστούμε για αυτήν τη διαθεματική ενότητα απαιτεί τη διαμόρφωση ολόκληρης της τάξης σε αληθινό σπίτι. Αυτό θα το πετύχουμε χωρίζοντας την τάξη σε διαφορετικές γωνίες που θα τις διαμορφώσουμε σα δωμάτια σπιτιού και εκεί θα γίνονται οι διάφορες δραστηριότητες και εκπαιδευτικές ασκήσεις. Χρησιμοποιώντας λοιπόν κομμάτια από φελιζόλ θα φτιάξουμε ένα ψυγείο, μία κουζίνα, μία βρύση, μία ντουλάπα, μία πισατοθήκη κ.λπ. Στη συνέχεια θα τα κολλήσουμε στον τοίχο και θα διαμορφώσουμε το δωμάτιο της κουζίνας, όπου θα βάλουμε και ένα τραπέζι με καρέκλες όπου μπορούν να στρώνουνε σερβίτσια τα παιδιά και να τρώνε. Προσθέτουμε και κάποια ράφια στους τοίχους και τοποθετούμε διάφορα κουτιά με τρόφιμα από το σούπερ-μάρκετ. Ανάλογα διαμορφώνουμε και τα υπόλοιπα δωμάτια (μπάνιο, σαλόνι, κρεβατοκάμαρα).

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Γλώσσα	<p>Να μάθει να ονομάζει κάποια ομάδα αντικειμένων</p> <p>Να μάθει να γράφει κάποιες λέξεις</p>	<p>► Ασκείται το παιδί στην ονομασία των διαφόρων συσκευών της κουζίνας ή των διαφόρων τροφίμων ή των διαφόρων κουζινικών.</p> <p>► Εκπαιδεύεται στη γραφή μιας λίστας με ψώνια για το σούπερ-μάρκετ.</p>
Μαθηματικά	<p>Να μάθει να μετράει από το 1 έως το 3.</p> <p>Να μάθει τα γεωμετρικά σχήματα (κύκλος, τετράγωνο, τρίγωνο, παραλληλόγραμμο).</p>	<p>► Σε δραστηριότητα ζαχαροπλαστικής (π.χ. συνταγή χαλβά σιμιγδαλένιου) μαθαίνει να μετράει 1 ποτήρι λάδι, 2 ποτήρια ζάχαρη, 3 ποτήρια σιμιγδάλι.</p> <p>► Πάνω σε φελιζόλ που έχει το σχήμα ενός σπιτιού, φτιάχνουμε διάφορα χρωματιστά ενσφηνώματα (να μπαίνουν και να βγαίνουν όταν π.χ. του ζητάμε να βγάλει ό,τι τετράγωνο βλέπει μέσα στο σπίτι) με γεωμετρικά σχήματα που υπάρχουν μέσα στο σπίτι (π.χ. τετράγωνα χαλιά, στρογγυλά τραπεζάκια, παραλληλόγραμμοι πίνακες ζωγραφικής, τρίγωνη καμινάδα τζακιού κ.α.</p>
Κοινωνικές δεξιότητες	Να μάθει να ψωνίζει σε σούπερ μάρκετ.	► Σε σούπερ μάρκετ θα εκπαιδευτεί πώς να φέρεται, πού να αναζητεί τα πράγματα που θέλει να αγοράσει, πώς να περιμένει τη σειρά του στο ταμείο κ.λπ.
Αυτοεξυπηρέτηση	Να μάθει να κυκλοφορεί μόνο του στη γειτονιά.	► Θα γίνουν επανειλημμένες επισκέψεις στο γειτονικό σούπερ μάρκετ, κάνοντας μάθημα κυκλοφοριακής αγωγής.
Προεπαγγελματικές δεξιότητες	Να μάθει να χρησιμοποιεί σωστά το ψαλίδι.	► Να φτιάξει ένα κολλάζ πάνω σε ένα μεγάλο χαρτόνι που θα το κόψει με περιγραμμα ενός σπιτιού και εκεί πάνω θα κολλήσει εικόνες κομμένες από περιοδικά.

<p>Επαγγελματικές δεξιότητες</p>	<p>Να μάθει να χειρίζεται το πριόνι.</p> <p>Να μάθει να τυπώνει πάνω σε χαρτί ή σε ύφασμα.</p>	<p>► Να κατασκευάσει μαζί με τον εκπαιδευτικό ένα ξύλινο παζλ: πάνω σε ένα κόντρα πλακέ θα κολλήσει την εικόνα ενός σπιτιού. Μετά θα κόψει με το πριόνι το περίγραμμα του σπιτιού.</p> <p>► Φτιάχνουμε στάμπες με φελιζόλ και τυπώνουμε ένα τραπεζομάντιλο για το τραπέζι.</p>
---	--	--

4.5. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις αναφέρονται στις διδακτικές ενέργειες και προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο είναι σκόπιμο να διδαχτεί ένα αντικείμενο, ώστε να υλοποιηθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί, με απώτερο σκοπό την κατά το δυνατόν ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή μέσα στα πλαίσια της σχολικής μονάδας.

Η διαθεματική προσέγγιση υποστηρίζεται από μεθόδους ενεργητικής προσέγγισης της γνώσης, οι οποίες εφαρμόζονται κατά τη διδασκαλία του αντικειμένου. Σε ό,τι αφορά τα άτομα με βαριά νοητική καθυστέρηση θα πρέπει να δίνεται στον ειδικό Παιδαγωγό η δυνατότητα να διαμορφώνει το πρόγραμμά του με βάση τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών και να εξατομικεύει τους διδακτικούς στόχους.

Η μάθηση μέσω της συμμετοχής συντελεί στην προώθηση της νοητικής ανάπτυξης και όχι μόνο στην απλή συσσώρευση πληροφοριών αλλά και στην απόκτηση νέων νοητικών δεξιοτήτων που θα εξασφαλίσουν στο μαθητή τη δυνατότητα αντιμετώπισης προβλημάτων, διαμόρφωσης θετικών στάσεων και συμπεριφορών. Η διδασκαλία θα πρέπει να είναι μια διαδικασία ευχάριστη για τον μαθητή και για αυτόν το λόγο πρέπει να γίνεται σε ένα πλαίσιο αποδοχής, ενθάρρυνσης, επιλογής, πειραματισμού και παρότρυνσης.

Η διδακτέα ύλη θα πρέπει να εναρμονίζεται με τη μέθοδο και τα μέσα διδασκαλίας. Το «τι» (γνωστικό αντικείμενο) και το «πώς» (μέθοδος και μέσα) δε διαχωρίζονται στη διδακτική πράξη. Ο μαθητής πρέπει «να μάθει πώς να μαθαίνει» και ακόμη να «μαθαίνει πράττοντας» μέσω της βιωματικής και συμμετοχικής μάθησης. Για αυτό το λόγο είναι απαραίτητη η χρήση εποπτικού υλικού, όπως: χάρτες, εικόνες, ταινίες, σχήματα κ.α.

Προτεινόμενες στρατηγικές διδασκαλίας που μπορεί να χρησιμοποιηθούν κατά περίπτωση ατομικά ή σε συνδυασμό μεταξύ τους, είναι οι ακόλουθες:

1. Διαδικασία ενεργητικής μάθησης μέσω της διερεύνησης και της ανακάλυψης. Η μαθησιακή αυτή διαδικασία ή μέθοδος ενεργητικής συμμετοχής έχει ως στόχο τη δραστηριοποίηση του μαθητή και απαιτεί πρακτικές που δημιουργούν τις κατάλληλες μαθησιακές συνθήκες. Τέτοιες πρακτικές είναι οι ασκήσεις μετρήσεων, ταξινόμησης, παρατήρησης, διερεύνησης, σύγκρισης, καταϊγισμού ιδεών (brainstorming), παιχνίδια ρόλων, συζήτηση και επίλυση προβλημάτων σε μικρές ομάδες, ατομικές και ομαδικές εργασίες, θεατρικό παιχνίδι, συνεντεύξεις, δημιουργική έκφραση με ζωγραφική, κολλάζ, φωτογραφίες κ.α.
2. Επισκέψεις στο περιβάλλον (φυσικό και ανθρωπογενές). Η επαφή με το περιβάλλον διασφαλίζει άμεση πληροφόρηση και μπορεί να λειτουργήσει και προς την κατεύθυνση του επαγγελματικού προσανατολισμού.
3. Η βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή είναι πολύ χρήσιμη για το μαθητή προκειμένου να κατανοήσει κάποιες έννοιες και να ενισχυθεί (προφορική επιβράβευση μέσω της εικόνας) κατά τη διαδικασία της μάθησης. Επίσης η χρήση της πληροφορικής από το δάσκαλο μέσω προγραμμάτων κατάλληλου λογισμικού (προσομοιώσεις, εκπαιδευ-

τικά παιχνίδια, αλληλεπιδραστικά πολυμέσα) ή μέσω λογισμικού γενικής χρήσης (ζωγραφική, επεξεργασία κειμένου κ.λπ.).

4. Η χρήση κατάλληλων δυναμικών προσομοιώσεων προκειμένου να αντιληφθεί το παιδί κάποιες διαδικασίες, συμπεριφορές και στάσεις.
5. Η μέθοδος της ομαδικής εργασίας προετοιμάζει το μαθητή για την κοινωνική και επαγγελματική του προσαρμογή.
6. Η εξατομικευμένη διδασκαλία
7. Η χρήση της ανάλυσης έργου (task analysis) σε απλά βήματα εκμάθησης με διαβάθμιση δυσκολίας, μέσω εμπειρικών παραδειγμάτων μάθησης.
8. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας μέσω της ολλανδικής μεθόδου Goldstein. Η μέθοδος αυτή θέτει επικοινωνιακούς στόχους, του τύπου: πώς ξεκινάω μια συζήτηση, πώς συμμετέχω σε μια συζήτηση, πώς προσαρμόζω τη συμπεριφορά μου ανάλογα με τις απαιτήσεις της συζήτησης και των συνομιλητών μου, πώς παίρνω μέρος σε μια επαγγελματική συνέντευξη ή πώς δίνω πληροφορίες για τον εαυτό μου. Η ακολουθούμενη διδακτική μεθοδολογία εδώ είναι η συζήτηση, το παιχνίδι ρόλων με θετικά και αρνητικά πρότυπα συμπεριφορών, η χρήση video και στο τέλος ο σχολιασμός.

Για να μπορέσει να εφαρμόσει ο ειδικός Παιδαγωγός τις προαναφερόμενες μεθοδολογικές προτάσεις εκπαιδευτικής παρέμβασης, θα πρέπει αρχικά να έχει προβεί σε εκπαιδευτική διάγνωση για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά. Τούτο θα είναι εφικτό, αν έχει ξεκαθαρίσει το αξιολογικό σύστημα που θα χρησιμοποιήσει προκειμένου να διαγνώσει τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανάγκες του μαθητή με βαριά νοητική καθυστέρηση.

4.6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση αφορά το μαθητή και τη διδασκαλία. Η αξιολόγηση του μαθητή με βαριά νοητική καθυστέρηση ακολουθεί τα ίδια κριτήρια και αρχές με αυτήν που προβλέπεται για όλους τους μαθητές και συμβάλλει στη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αξιολόγηση διενεργείται σε τρία επίπεδα:

Μία αρχική, διαγνωστική όπου δίνεται έμφαση στην ολόπλευρη εκτίμηση του προφίλ του μαθητή και δεν εστιάζεται το αξιολογικό αποτέλεσμα στις αδυναμίες και ελλείψεις του.

Μία διαμορφωτική, κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας με στόχο τη συνεχή πληροφόρηση του εκπαιδευτικού αλλά και του μαθητή για την πορεία της μάθησης. Ανάλογα με τα αποτελέσματά της ο ειδικός Παιδαγωγός είναι σε θέση να σχεδιάσει τις κατάλληλες παρεμβάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας μάθησης και την επίτευξη των μαθησιακών στόχων.

Τελική αξιολόγηση κατά την οποία γίνεται συστηματική αποτίμηση του γνωστικού επιπέδου κάθε μαθητή και το οποίο συγκρίνεται με το αρχικό μαθησιακό του επίπεδο και σε σχέση με τους αρχικούς στόχους. Πρόκειται εντέλει για μια αθροιστική διαδικασία η οποία δίνει έμφαση στην αξιολόγηση του μαθητή και του αποτελέσματος της διδασκαλίας. Ελέγχει δηλαδή τη σχέση στόχου και αποτελέσματος.

Υπάρχουν όμως και άλλοι εναλλακτικοί τρόποι αξιολόγησης, οι οποίοι δεν ελέγχουν τη γνώση στο επίπεδο του αποτελέσματος αλλά το βαθμό χρησιμοποίησης και εφαρμογής όσων έχει μάθει ο μαθητής. Τέτοιου είδους αξιολογήσεις είναι οι συνθετικές δημιουργικές εργασίες, ο φάκελος υλικού, η αυτοαξιολόγηση και η αξιολόγηση από τους άλλους μαθητές.

4.7. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΥΛΙΚΟΥ (ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ) ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Το διδακτικό υλικό που χρησιμοποιείται στο Δημοτικό Σχολείο είναι ανάλογο με αυτό που χρησιμοποιείται και στο Νηπιαγωγείο και οφείλει να ακολουθεί τις ίδιες προδιαγραφές. Δηλαδή πρέπει να μην είναι διαφορετικό από αυτό που γνωρίζει και χρησιμοποιεί το παιδί στην καθημερινή του ζωή και να προσαρμόζεται στις δυνατότητες του παιδιού ανάλογα φυσικά με το στόχο που τίθεται κάθε φορά. Θέτοντας ως βάση την οικείωση με το περιβάλλον χρησιμοποιείται οποιαδήποτε μορφή και είδος υλικού που θα ενισχύσει το παιδί με βαριά νοητική καθυστέρηση στην ικανοποίηση των βασικών του αναγκών.

ΒΙΒΛΙΑ/ ΤΕΤΡΑΔΙΑ/ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Βιβλιοτετράδιο μαθητή

Βιβλίο εκπαιδευτικού

Τετράδιο επικοινωνίας με τους γονείς

Βιβλία με ήχους ή με υλικό αφής

Κατάλληλο λογισμικό Η/Υ

Ρούχα και υλικά ένδυσης

Συλλογή από φωτογραφίες (ζώων, αντικειμένων κ. λπ.)

Παιχνίδια λεπτής κινητικότητας

Τουβλάκια

ΦΥΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Νερό

Άμμος (διάφορα είδη)

Ξύλο

Όσπρια (φακές, φασόλια, ρεβίθια)

Φρούτα εποχής

Ξηροί καρποί

Φύλλα/ φυλλώματα

Στάρι

Πηλός

ΑΛΛΟ ΒΑΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Μαλλί (κορδόνια, σχοινιά κ.λπ.)

Ύφασμα (δέρμα, πανιά, κ.λπ.)

Χαρτί (εφημερίδας, τάπητας κ.λπ.)

Χαρτόνια (από κουτιά, από ρολά κ.λπ.)

Κρέμες/ Μπογιές προσώπου

Σαπούνι/ Σαμπουάν/ Αφρόλουτρο

Βούρτσες (οδοντόβουρτσα, βούρτσα για παπούτσια/ για ρούχα κ.λπ.)

Σφουγγάρια (διάφορα είδη)

Θήκες (κατσαρόλα, κανάτα, μπουκάλια, ποτήρια κ.λπ.)

ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Μπάλες/ Μπίλιες (από διαφορετικό υλικό και διαφορετικό μέγεθος)

Στεφάνια

Κορύνες

Κώνοι

Σακουλάκια (γεμάτα με άμμο ή ρύζι κ.λπ.)

Σχοινιά

Μαντήλια (μικρά και μεγάλα, από διαφορετικό υλικό)

Στρώματα/ Παπλώματα (νερού, αέρα, κ.λπ.)

Πάγκοι

Ταμπουρίνο

Κούνια (διάφορα είδη)

Καθρέφτης

Πλάκες

Κυλιόμενες σανίδες

Ξυλοπόδαρα

Γιγαντότουβλα

Πατούσες/ παλάμες

ΜΟΥΣΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Μουσικά ρυθμικά όργανα του Orff (ντέφι, ταμπουρίνο, ξυλάκια, μαράκες, κουδουνάκια κ.λπ.)

Κασέτες/ Κασετόφωνο

CD

Μουσική γωνιά

ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Ψαλίδια

Πινέλα

Κηρομπογιές/ Ξυλομπογιές/ Μαρκαδόρους/ Δαχτυλομπογιές

Κόλλες

Παιδικό φτυάρι/ τσουγκράνα/ κουβά/ σφυρί

Φακοί/ λάμπες

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Αγαλιώτης, Ι. (2000). *Μαθησιακές Δυσκολίες στα Μαθηματικά*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Bach, H. (hrsg.) (1979). *Handbuch der Sonderpädagogik. Pädagogik der Schwerstbehinderten*, Band 12. Berlin: Carl Marhold Verlagsbuchhandlung.
- Bericht der 9. Studientagung der Bundesvereinigung Lebenshilfe für geistig Behinderte e. V.*, (1978), Band 3. Marburg/ Lahn: Schriftreihe Lebenshilfe „ Hilfen für schwer geistig Behinderte Eingliederung statt Isolation“.
- Breitinger, M. & Fischer, D. (1981). *Neues Lernen mit Geistigbehinderten, Intensivbehinderte lernen leben*, Würzburg
- Browder, D. & Snell, M. (1993). Functional Academics. In M. Snell (Eds.), *Instruction of students with severe disabilities*. New York: MacMillan.
- Brown U. (1996). *Unterstützte Kommunikation*, Düsseldorf
- Burack, J. & Hodapp, R. & Zigler, E. (1998). *Handbook of Mental Retardation and Development*. Cambridge, Mass.: Cambridge University Press.
- California State Department of Education. (1998): "*Institute Proceedings productive program planning-job activities*". Northridge, Calif.: Joyce Media.
- California State Dept. of Mental Health. (1993). "*Talk with me: Communication with the multi-handicapped child*". Northridge, Calif.: Joyce Media.
- Dittmann, W. (1982). *Zum Problem der pädagogischen Förderung schwerstbehinderter Kinder und Jugendlicher*. Heidelberg
- Fornefeld, B. (1995). *Das schwerstbehinderte Kind und seine Erziehung*. Heidelberg
- Fornefeld, B. (1995). „*Elementare Beziehung*“ und *Selbstverwirklichung geistig Schwerstbehinderter in sozialer Integration*. Aachen
- Frank, A. & Wacker, D. (1986). Analysis of a visual prompting procedure on acquisition and generalization of coin skills by mentally retarded children. *American Journal of Mental Deficiency*, 91, 472-486.
- Fristoe M. & Lloyd L. (1978). A Survey of the Use of Non-Speech Systems with the severely communication impaired. *Mental Retardatio*, 16, 99-103

- Fröhlich A. (1977). *Wahrnehmungsstörungen und Wahrnehmungstraining bei Körperbehinderten*. Rheinstetten
- Gable, R. & Warren, S. (Eds). (1993). *Advances in Mental Retardation and Developmental Disabilities: Strategies for Teaching Students with Mild to Severe Mental Retardation*. Boston: Kingsley Pub.
- Hahn M. (1981). *Behinderung als soziale Abhängigkeit. Zur Situation schwerbehinderter Menschen*. München
- Haupt, U. & Fröhlich, A. D. (1982). *Entwicklungsförderung schwerstbehinderter Kinder*. Mainz
- Institution of Elwyn in Philadelphia of U.S.A. (1989). "Guide for community" Philadelphia
- Καρτασιδου, Λ. (2004). *Μουσική εκπαίδευση στην ειδική Παιδαγωγική*. Αθήνα: Τυπωθήτω
- Lovitt, T. (1995). *Tactics for Teaching*. Columbus OH: Merrill.
- Muehl, H. (1979). *Handlungsbezogener Unterricht mit Geistigbehinderten*. Bonn-Bad Godesberg
- Orville, J. & Lavelly, C. (1996). «Καθοδήγηση στη διαμόρφωση προγραμμάτων εκπαίδευσης για παιδιά με βαριά νοητική υστέρηση». Μετάφραση από το Ίδρυμα Θεοτόκος.
- Πολυχρονοπούλου, ΣΤ (1997). *Νοητική Υστέρηση*. Αθήνα
- Πολυχρονοπούλου-Ζαχαρογεώργα, ΣΤ (1995). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα
- Prevocational Programme Package. (1989): *Daily Living Skills*. Vocational & Rehabilitation Research Institute. Calgary, Alberta, Canada.
- Richtlinien für die Förderung schwerstbehinderter Schüler in Sonderschulen und Hinweise für den Unterricht*. (KMK NRW 5/1985)
- Rosenthal-Malek, A. (1998). Assessment for Instruction for Students with Developmental Disabilities. In Hilton, A. & Ringlaben, R. (Eds) *Best and Promising Practices in Developmental Disabilities*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Rothmaeyr A. (1989). *Schwerstmehrfachbehinderte Kinder im Integrativen Kindergarten*. Bonn: Schriftreihe: Lernziel Integraion, Heft Nr. 5
- Schloss, P. & Kobza, S. & Alper, S. (1997). The use of peer tutoring for the acquisition of functional math skills among students with moderate retardation. *Education and Treatment*, 20, 189-208.
- Σούλης, Σ. (2000). *Διδάσκοντας βήμα με βήμα στο σχολείο και στο σπίτι. Διδακτικές στρατηγικές εκπαίδευσης παιδιών με μέτρια ή βαριά νοητική υστέρηση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Σούλης, Σ. (1997). *Τα παιδιά με βαριά νοητική καθυστέρηση και ο κόσμος τους. Άτομα με πολλαπλές αναπηρίες*. Αθήνα: Gutenberg.

Speck, O. (1990). *Menschen mit geistiger Behinderung und ihre Erziehung*. München, Basel: Reinhardt

Special School Merrifield's. (1990). *Curriculum for profoundly mentally handicapped children*

Stith, L. & Fishbein, H. (1996). Basic money-counting skills of children with mental retardation. *Research in Mental Retardation*, 17, 185-201.

Stockport College of Technology. (1990): *Running assessments for students with special needs*.

"Structuring a curriculum for profoundly mentally handicapped children". Printed by Ad sprint of Glasgow LTD

Stuffer, G. u. a. (1980). *Leben lernen in der Schule, Materialien für den Unterricht mit Geistigbehinderten*, München

Tarrow, B. & Lundsteen, W., S. (1991). *Activities and resources for guiding young children's learning*. New York: McGraw-Hill Book Company.

Williams, N. (1989). *Child Development*. New York: Heinemann.

Χρηστάκης, Κ. (2002). *Διδακτική προσέγγιση παιδιών και νέων με μέτριες και σοβαρές δυσκολίες μάθησης*. Αθήνα: Ατραπός

Young, K. & West, R. (1994). Program Development, Evaluation and Data-Based Decision Making. In E. Cipani, & F. Spooner, (Eds). *Curricular and Instructional Approaches for Persons with Severe Disabilities*. Boston: Allyn & Bacon.

ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (2002): *Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας, βιβλίο για το δάσκαλο*, Αθήνα, ΟΕΔΒ

ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (2002): *Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας, βιβλιοτετράδιο μαθητή*, Αθήνα, ΟΕΔΒ

ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (2002): *Δ.Ε.Π.Π.Σ.-Α.Π.Σ. Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*, Αθήνα, ΟΕΔΒ

ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι. (1996): *Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής* (Π.Δ. 301, ΦΕΚ 208/29.8.1996, τ. Α')

5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στη συνέχεια παρουσιάζεται Πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής για παιδιά με νοητική καθυστέρηση. Τα στοιχεία που ακολουθούν αποτελούν τμήμα (έχουν γίνει μικρές τροποποιήσεις) από τη σχετική ανάλυση του γνωστικού αντικείμενου "Φυσική Αγωγή" που έγινε από την επιστημονική ομάδα των Κουτσούκη Δ. (Καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών), Ασωνίτου Κ., Καρζή Θ. (Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Με δεδομένο ότι οι προτάσεις που κατατίθενται αναφέρονται στο πεδίο "παιδιά με νοητική καθυστέρηση", ένα πεδίο που διακρίνεται για την ανομοιομορφία του, ο εκπαιδευτικός καλείται να επιλέξει και να αξιοποιήσει εκείνες τις προτάσεις που ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών με τους οποίους συνεργάζεται.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ Ασωνίτου Κ., Καρζή Θ.

5.1. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

5.1.1. Σκοπός της διδασκαλίας του γνωστικού αντικείμενου της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ)

Ο σκοπός της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ) είναι ίδιος με αυτόν της Φυσικής Αγωγής (ΦΑ) στην υποχρεωτική εκπαίδευση και συμβάλλει κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών. Παράλληλα βοηθάει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια, καθώς και στην αρμονική ένταξή τους στην κοινωνία (Μουντάκης, 1992; Arnheim, Aucter & Crowe, 1973).

Προτεραιότητα έχει η ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των μαθητών και μέσω αυτών η καλλιέργεια των φυσικών τους δεξιοτήτων, καθώς και η ενίσχυση της υγείας τους.

5.1.2. Άξονες, Γενικοί στόχοι, Θεμελιώδεις έννοιες της Διαθεματικής προσέγγισης

Επίπεδα	ΑΞΟΝΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (ΓΝΩΣΕΙΣ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ)	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ
I. Επίπεδο (6-9 ετών χρονολογική ηλικία / 4-6 ετών νοητική ηλικία)	Ψυχοκινητική: Αίσθηση του χώρου και του χρόνου. Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός. Θεμελιώδη κινητικά πρότυπα.	Οι μαθητές επιδιώκεται: Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής. Να αναπτύξουν συντονισμό των κινή-	Χώρος-Χρόνος Άτομο-Σύνολο Ομοιότητα-Διαφορά

<p>I. Επίπεδο</p>	<p>Σωματογνωσία. Ορθοσωματική αγωγή Αναπνευστική αγωγή Φαντασία και δημιουργικότητα.</p>	<p>σεων.</p> <p>Να γνωρίσουν το σώμα τους και τα διάφορα μέλη του.</p> <p>Να αναπτύξουν σωστή στάση του σώματος.</p> <p>Να γνωρίσουν το σώμα τους μέσα από την κίνηση.</p> <p>Να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για κίνηση.</p> <p>Να αναπτύξουν τα θεμελιώδη κινητικά πρότυπα.</p>	<p>Μέρος-Όλο</p> <p>Κίνηση</p>
<p>I. Επίπεδο</p>	<p>Μουσικοκινητική:</p> <p>Τα στοιχεία του ρυθμού, ένταση του ήχου (τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία-ρυθμική αγωγή)</p>	<p>Να γνωρίσουν και να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού και κίνησης.</p> <p>Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να εκφραστούν κινητικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p>	<p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ήχος</p> <p>Μεταβολή</p>
<p>I. Επίπεδο</p>	<p>Παιχνίδια:</p> <p>Ομαδικά, Ατομικά, Παραδοσιακά, Ελεύθερα και Οργανωμένα.</p>	<p>Να γνωρίσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας.</p> <p>Να μάθουν να τηρούν στοιχειώδεις κανόνες.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Επικοινωνία-Πολιτισμός</p>
<p>I. Επίπεδο</p>	<p>Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί:</p> <p>Εξοικείωση με τη μουσική και το ρυθμό Ελληνικών Παραδοσιακών χορών</p>	<p>Να αναπτύξουν αντιληπτικές ικανότητες:</p> <p>την οπτική αντίληψη, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, βασικές ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση-Πολιτισμός</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Επικοινωνία-Αλληλεπίδραση (Συνεργασία-Συλλογικότητα)</p>

<p>I. Επίπεδο</p>	<p>Κολύμβηση:</p> <p>Εξοικείωση με το χώρο του κολυμβητηρίου, εξοικείωση με το νερό (παιχνίδια)</p> <p>Μετακίνηση στο νερό (ρηχή πισίνα, βοηθητικά όργανα επίπλευσης).</p>	<p>Να γνωρίσουν το χώρο και τους κανόνες λειτουργίας του κολυμβητηρίου.</p> <p>Να αποκτήσουν θετική εμπειρία στην επαφή τους με το υγρό στοιχείο.</p> <p>Να εξοικειωθούν με την αίσθηση του σώματός τους στο νερό.</p> <p>Να μετακινηθούν στο νερό με διάφορους τρόπους.</p>	<p>Χώρος-Κίνηση</p> <p>Υγρό στοιχείο</p> <p>Ψυχρό-Θερμό</p>
<p>II. Επίπεδο</p> <p>(9-12 ετών χρονολογική ηλικία / 6 ετών νοητική ηλικία)</p>	<p>Ψυχοκινητική:</p> <p>Αίσθηση του χώρου και του χρόνου.</p> <p>Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός.</p> <p>Κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Φυσικές ικανότητες.</p> <p>Πλευρική κίνηση.</p> <p>Ορθοσωματική αγωγή.</p> <p>Γυμναστική.</p>	<p>Να βελτιώσουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες:</p> <p>την οπτική, την ακουστική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, την κιναισθητική, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να βελτιώσουν τα θεμελιώδη κινητικά πρότυπα.</p> <p>Να αναπτύξουν τη λεπτή κίνηση.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να αποκτήσουν σωστή στάση σώματος.</p> <p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως:</p> <p>συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες:</p> <p>Ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ισορροπία-Ακρίβεια</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Εξέλιξη-Ανάπτυξη</p>
<p>II. Επίπεδο</p>	<p>Μουσικοκινητική:</p> <p>Τραγούδια και ασκήσεις με τη συνοδεία κρουστών.</p> <p>Διαφορετικού ύψους κινήσεις με σωματικές αντιδράσεις.</p> <p>Ασκήσεις χώρου με ρυθμικά χτυπήματα.</p> <p>Κινησιολογικός αυτοσχεδιασμός.</p>	<p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού και κίνησης.</p> <p>Να εκφραστούν με το τραγούδι και την κίνηση.</p> <p>Να διευρύνουν τις κινητικές τους δυνατότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να κατανοήσουν την αίσθηση του χώ-</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ήχος</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Επικοινωνία</p>

		<p>ρου χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p> <p>Να αυτοσχεδιάσουν κινητικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p>	
II. Επίπεδο	<p>Παιχνίδια:</p> <p>Ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα</p>	<p>Να μάθουν να τηρούν και να σέβονται τους βασικούς κανονισμούς.</p> <p>Να αναπτύξουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία, το σεβασμό και την επικοινωνία.</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή όλων στο παιχνίδι.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για αρετές όπως τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων, συνετή αντιμετώπιση της νίκης και της ήττας.</p> <p>Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές τους ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία, δύναμη, αντοχή.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα (οργάνωση-ισοροπία)</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση (συνεργασία, συλλογικότητα, εξάρτηση).</p>
II. Επίπεδο	<p>Μύηση την τεχνική αθλοπαιδιών και στίβου:</p> <p>Προσαρμοσμένες Αθλοπαιδιές:</p> <p>Ποδόσφαιρο, Καλαθοσφαίριση, Πετοσφαίριση, Χειροσφαίριση</p> <p>Προσαρμοσμένος Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Δρόμοι ταχύτητας, άλματα</p>	<p>Να βελτιώσουν τις κινητικές τους δεξιότητες.</p> <p>Να εξοικειωθούν με το χώρο και τα μέσα διεξαγωγής του κάθε αθλήματος.</p> <p>Να γνωρίσουν τα αθλήματα τα οποία θα διδαχθούν στις επόμενες τάξεις (απλοποίηση).</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Επικοινωνία</p>
II. Επίπεδο	<p>Ελληνικοί Παραδοσιακοί Χοροί:</p> <p>Ρυθμική κινητική έκφραση του Ελληνικού Παραδοσιακού χορού.</p>	<p>Καλλιέργεια του ρυθμού Ελληνικών παραδοσιακών χορών (συντός στα τρία, καλαματιανός, τσάμικος).</p> <p>Να αναπτύξουν βασικές κινητικές δεξιότητες του Ελληνικού παραδοσιακού χορού.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση-Πολιτισμός</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Επικοινωνία-Αλληλεπίδραση</p>

II. Επίπεδο	Κολύμβηση: Εξοικείωση του σώματος με το νερό. Διάφοροι τρόποι μετακίνησης του σώματος στο νερό.	<p>Να αποκτήσουν με τα διάφορα μέλη του σώματός τους επαφή με το νερό.</p> <p>Να γνωρίσουν την αίσθηση της επίπλευσης με τη βοήθεια ειδικών οργάνων επίπλευσης.</p> <p>Να μάθουν τρόπους μετακίνησης του σώματος στο νερό.</p> <p>Να αποκομίσουν θετικές εμπειρίες μέσα από την επαφή τους με το υγρό στοιχείο (παιχνίδια).</p> <p>Να αποκτήσουν αυτοέλεγχο και πειθαρχία.</p>	<p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Επιφάνεια-Βάθος</p> <p>Κίνηση</p>
III. Επίπεδο (12-14 ετών χρονολογική ηλικία / 8-10 ετών νοητική ηλικία)	Ψυχοκινητική: Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός. Κινητικές δεξιότητες. Φυσικές ικανότητες. Πλευρική κίνηση. Ορθοσωματική αγωγή. Γυμναστική.	<p>Να βελτιώσουν τις κιναισθητικές δεξιότητες και τις δεξιότητες συντονισμού.</p> <p>Να βελτιώσουν τα θεμελιώδη κινητικά πρότυπα.</p> <p>Να βελτιώσουν τη λεπτή κίνηση.</p> <p>Να αναπτύξουν σύνθετες κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να βελτιώσουν τη στάση του σώματος.</p> <p>Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p> <p>Να βελτιώσουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: Ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία, δύναμη, αντοχή.</p> <p>Να αναπτύξουν μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Ισορροπία-Ακρίβεια</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Εξέλιξη-Ανάπτυξη</p> <p>Εκφραστική-Δημιουργική Κίνηση</p>
III. Επίπεδο	Μουσικοκινητική: Ρυθμικά μοτίβα. Κινησιολογικός αυτοσχεδιασμός.	<p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού και κίνησης.</p> <p>Να εκφραστούν με το τραγούδι και την κίνηση.</p> <p>Να διευρύνουν τις κινητικές τους δυνατότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές-σύνθετες κινητικές προσαρμοστικές δεξιότητες.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ήχος</p> <p>Μεταβολή</p>

III. Επίπεδο		<p>Να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.</p> <p>Να κατανοήσουν την αίσθηση του χώρου χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p> <p>Να αναπτύξουν μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p> <p>Να αυτοσχεδιάσουν κινητικά χρησιμοποιώντας το σώμα τους.</p>	<p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Επικοινωνία</p>
III. Επίπεδο	<p>Προσαρμοσμένες Αθλοπαιδιές:</p> <p>Ποδόσφαιρο, Καλαθοσφαίριση, Πετοσφαίριση, Χειροσφαίριση</p>	<p>Να αναπτύξουν σύνθετες προσαρμοστικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν τις φυσικές σωματικές ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία, δύναμη, αντοχή.</p> <p>Να αναπτύξουν τη μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση.</p> <p>Να γνωρίσουν βασικούς κανονισμούς διαφόρων αθλημάτων και αγωνισμάτων.</p> <p>Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την Ολυμπιακή και Αθλητική Παράδοση.</p> <p>Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις διατροφής, υγιεινής και πρώτων βοηθειών.</p> <p>Να αναπτύξουν θετική στάση για κοινωνικές και ψυχικές αρετές, όπως συνεργασία, ομαδικό πνεύμα, αυτοπειθαρχία, θέληση, υπευθυνότητα, υπομονή, επιμονή και θάρρος.</p>	<p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Σύστημα</p> <p>Οργάνωση (ισορροπία-νόμος)</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ισότητα</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Συνεργασία</p> <p>Συλλογικότητα</p>
III. Επίπεδο	<p>Προσαρμοσμένος Κλασικός αθλητισμός:</p> <p>Αγωνίσματα στίβου (δρόμοι, άλματα, ρίψεις)</p>	<p>Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τις τεχνικές σε βασικά αγωνίσματα.</p> <p>Να καλλιεργήσουν τις φυσικές τους ικανότητες: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία, δύναμη, αντοχή.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή, το θάρρος και τη θέληση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Ομοιότητα-Διαφορά</p> <p>Ισότητα</p> <p>Αλληλεπίδραση</p> <p>Συνεργασία</p>

		<p>Να κατανοήσουν την έννοια του αγώνα και την αξία της συμμετοχής.</p> <p>Να αναγνωρίσουν και να σέβονται την προσπάθεια του αντιπάλου.</p>	Συλλογικότητα
III. Επίπεδο	<p>Προσαρμοσμένες ασκήσεις Γυμναστικής:</p> <p>Ελεύθερη γυμναστική</p> <p>Ενόργανη γυμναστική</p> <p>Ρυθμική γυμναστική</p>	<p>Να βελτιώσουν την κιναισθητική αντίληψη, την οπτική αντίληψη, την αντίληψη μέσω της αφής, τις ικανότητες συντονισμού.</p> <p>Να αναπτύξουν απλές-σύνθετες κινητικές δεξιότητες.</p> <p>Να αναπτύξουν την αυτοπειθαρχία, την υπομονή, την επιμονή, το θάρρος και τη θέληση.</p>	<p>Χώρος-Χρόνος</p> <p>Σύστημα (δομή, οργάνωση, ισορροπία, συμμετρία)</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Επικοινωνία</p>
III. Επίπεδο	<p>Ελληνικοί παραδοσιακοί χοροί:</p> <p>Συρτός στα τρία, γρήγορος χασάπικος, καλαματιανός.</p>	<p>Να αποκτήσουν γνώσεις που σχετίζονται με τους παραδοσιακούς χορούς, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.</p> <p>Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού, κίνησης, μουσικής, τραγουδιού.</p> <p>Να κατανοήσουν την αξία της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.</p> <p>Να εκτιμήσουν τα αισθητικά στοιχεία της κίνησης.</p>	<p>Παράδοση</p> <p>Πολιτισμός</p> <p>Άτομο-Σύνολο</p> <p>Επικοινωνία</p> <p>Αλληλεπίδραση</p>
III. Επίπεδο	<p>Κολύμβηση:</p> <p>Πρώθηση στο νερό με βοηθητικά όργανα επίπλευσης (ελεύθερο-ύπτιο).</p> <p>Εκκίνηση.</p>	<p>Να αναπτύξουν βασικές κολυμβητικές δεξιότητες (μετακίνηση με σανίδα: πόδια ελεύθερο-ύπτιο).</p> <p>Να μάθουν βουτιές με τα πόδια και με το κεφάλι.</p> <p>Να αναπτύξουν φυσικές ικανότητες: ευκινησία, επιδεξιότητα, ταχύτητα, αντοχή.</p> <p>Να ψυχαγωγηθούν.</p>	<p>Επίπλευση</p> <p>Μεταβολή</p> <p>Κίνηση</p> <p>Βύθιση</p>

5.2. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

5.2.1. Ειδικοί σκοποί

Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)

- Ανάπτυξη των αντιληπτικοκινητικών λειτουργιών / ικανοτήτων και η αισθητηριακή ολοκλήρωση (sensory integration): κιναισθητική αντίληψη (η αίσθηση του σώματος στο χώρο), οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, αντίληψη μέσω της αφής, ικανότητες συντονισμού, δεξιότητες προσανατολισμού (χώρος, χρόνος, κατεύθυνση).
- Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων: η ανάπτυξη και βελτίωση των θεμελιωδών κινητικών προτύπων (βάδισμα, τρέξιμο, ρίψεις, άλματα, λάκτισμα, σύλληψη μπάλας), που θα αποτελέσουν τα συστατικά στοιχεία σύνθετων κινητικών δεξιοτήτων (αθλητικών).
- Καλλιέργεια του ρυθμού.
- Η γνωριμία με την ελληνική κινητική παράδοση. Η καλλιέργεια της ρυθμικής κινητικής έκφρασης και του ελληνικού παραδοσιακού χορού.
- Ανάπτυξη των βασικών φυσικών ικανοτήτων: ταχύτητα, ευλυγισία, ευκινησία και επιδεξιότητα. Η πρόληψη, βελτίωση και διόρθωση μορφολογικών και λειτουργικών παρεκκλίσεων (ορθοπεδικών κ.α.).
- Η προαγωγή της υγείας και ευεξίας: καρδιοαναπνευστική λειτουργία. Η εξασφάλιση της υγείας μέσω της εξάσκησης των υποστηρικτικών μυϊκών μαζών (κορμός, ραχιαίοι, κοιλιακοί), που βοηθούν στην όρθια στάση και λειτουργία των οργάνων και συστημάτων, που βρίσκονται στις σωματικές κοιλότητες (θώρακας, πύελος).

Συναισθηματικός τομέας

α) Κοινωνικοί στόχοι.

- Ανάπτυξη κοινωνικών και ψυχικών αρετών, όπως είναι : η συνεργασία, το ομαδικό πνεύμα, η αυτοπειθαρχία, η θέληση, η υπευθυνότητα, η υπομονή, η επιμονή και το θάρρος.
- Η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης με τη βελτίωση των φυσικών ικανοτήτων, την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων και τη συμμετοχή σε προσαρμοσμένες αθλητικές δραστηριότητες. Η απόκτηση αυτοπεποίθησης με επίγνωση των ικανοτήτων και των ορίων του σε σύγκριση με τους άλλους και η καλλιέργεια ελεύθερης και δημοκρατικής έκφρασης.
- Η μείωση του άγχους και της έντασης, καθώς ο μαθητής/τρια με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες χρειάζεται να μάθει να χαλαρώνει και να συγκεντρώνεται στους στόχους του.
- Η δημιουργία κινήτρων για την ενεργό και πρόθυμη συμμετοχή του στις κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες.
- Η ενίσχυση της αντίληψης του σώματός του (body image) και η ανάπτυξη θετικής αυτοαντίληψης (self concept) μέσα από τη φυσική δραστηριότητα.
- Η ανάπτυξη προσαρμοστικών συμπεριφορών και μηχανισμών, έτσι ώστε ο μαθητής/τρια να αναπληρώσει κινητικά και συναισθηματικά την αναπηρία του.
- Η ανάπτυξη αυτογνωσίας και η αποδοχή της κατάστασης του μαθητή/τριας και των περιορισμών που επιβάλλει η αναπηρία του/της.

β) Ηθικοί στόχοι.

- Ανάπτυξη ηθικών αρετών, όπως είναι : η τιμιότητα, η δικαιοσύνη, η αξιοκρατία, ο σεβασμός αντιπάλων, ο αυτοσεβασμός, η μετριοφροσύνη, η ευγενής άμιλλα και συναγωνισμός, η θετική στάση απέναντι στη νίκη και την ήττα.

Γνωστικός τομέας

α) Γνωστικοί στόχοι.

- Η ικανότητα μεταφοράς των γνωστικών στρατηγικών (cognitive strategies), που αναπτύσσει ο μαθητής/τρια με την εκμάθηση κινητικών δεξιοτήτων σε άλλα γνωστικά αντικείμενα για την επίλυση προβλημάτων (problem solving).
- Η απόκτηση γνωστικών-κινητικών δεξιοτήτων οι οποίες χρησιμεύουν στην αυτοεξυπηρέτηση και την ανεξάρτητη διαβίωση.
- Κατανόηση εννοιών και απόκτηση γνώσεων σχετικών με τη Φυσική Αγωγή και τον αθλητισμό. Η γνώση στοιχείων που σχετίζονται με το χορό, τη μουσική και το τραγούδι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
- Απόκτηση βασικών γνώσεων υγιεινής και πρώτων βοηθειών.
- Η έκφραση εννοιών, καθώς και συναισθημάτων, με την ανάπτυξη αυθεντικών δημιουργικών, εκφραστικών κινήσεων.
- Ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας.
- Συνειδητοποίηση της ανάγκης για: «δια βίου» άσκηση ή άθληση και της ωφέλειας που προκύπτει από αυτήν, καθώς και η απόκτηση αθλητικών συνηθειών για ερασιτεχνική ενασχόληση με τον αθλητισμό (hobbies).
- Η ανάπτυξη της επικοινωνίας μέσα από τη συνεργασία και το συναγωνισμό με τους συνομηλίκους.

β) Αισθητικοί στόχοι.

- Εκτίμηση των αισθητικών στοιχείων των κινήσεων

Οι παραπάνω στόχοι πρέπει να καλλιεργούνται σε όλες τις βαθμίδες του ειδικού σχολείου και στις τάξεις ένταξης του δημοτικού σχολείου. Ωστόσο, η βαρύτητα στην καλλιέργεια κάποιου στόχου διαφέρει ανάλογα με το επίπεδο νοημοσύνης και την ικανότητα προσαρμογής του μαθητή/τριας, που αποτελούν κριτήρια ένταξης του στις βαθμίδες της ειδικής εκπαίδευσης και στις τάξεις ένταξης, σε αντίθεση με τη γενική εκπαίδευση όπου τα κριτήρια επιλογής στις εκπαιδευτικές βαθμίδες είναι η ηλικία και η σχολική επίδοση. Στην ειδική εκπαίδευση αναγνωρίζονται οι ατομικές διαφορές σε μεγαλύτερο βαθμό και βάσει αυτής της αναγνώρισης και αποδοχής επιλέγεται η κατάλληλη βαθμίδα για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά.

Μέσα

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ) στο σχολείο (γενικό, ειδικό, τάξη ένταξης) είναι: α) τα Παιδαγωγικά κινητικά παιχνίδια και οι ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, β) τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγώνισματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία, γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και δ) η κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες.

Είναι απαραίτητη η εξασφάλιση της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής και παραγωγής ειδικού εκπαιδευτικού υλικού (εποπτικά μέσα, αθλητικά όργανα, ειδικός τεχνολογικός εξοπλισμός).

5.2.2. Στόχοι, Θεματικές ενότητες, Ενδεικτικές δραστηριότητες, Διαθεματικά σχέδια εργασίας

ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Α. ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
Α1. Η αίσθηση του χώρου και του χρόνου		
<u>Σωματικός Τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αντιληπτικές ικανότητες: οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, συντονισμός. Να κινούνται στο χώρο προς όλες τις κατευθύνσεις. Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες. Να αναπτύξουν τα θεμελιώδη κινητικά πρότυπα.	Χώρος-Χρόνος. Η αίσθηση του χώρου στη διάρκεια της κίνησης. Οργάνωση χώρου. Προσανατολισμός στο χώρο. Κινητικές δεξιότητες.	Παιχνίδι κυνηγητού χωρίς περιορισμό στο χώρο και στο χρόνο. Παιχνίδι κυνηγητού με περιορισμό στο χώρο και το χρόνο. Κινητικά παιχνίδια με τις έννοιες: Σώμα Χώρος Κατευθύνσεις χώρου Πάνω-Κάτω Μακριά-Κοντά Πίσω-Εμπρός Αργά-Γρήγορα
<u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν πειθαρχία, συνεργασία. Να χαρούν, να ψυχαγωγηθούν.	Εκτίμηση αποστάσεων.	Θεμελιώδη κινητικά πρότυπα: δεξιότητες μετακίνησης, χειρισμού αντικειμένων (ρίψη-υποδοχή) και ισορροπίας Παιχνίδια χρόνου
<u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αρχίσουν να αποκτούν αίσθηση του χώρου και του χρόνου. Να γνωρίσουν το σώμα τους και τη θέση του στο χώρο. Να αποκτήσουν κινητικές εμπειρίες. Να εξερευνήσουν το χώρο.		
Α2. Οπτικοκινητικός συγχρονισμός και συντονισμός		
<u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν την ικανότητα των μελών του σώματός τους να συνεργάζονται και να κινούνται αρμονικά.	Η αίσθηση του συγχρονισμού στο σώμα: συγχρονισμός ματιού-χεριού, ματιού-ποδιού.	Παιχνίδια οπτικοακουστικού συγχρονισμού και συντονισμού. Παιχνίδια με μπαλόνια, φασουλοσάκουλα.
<u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: συνεργασία, αυτοέλεγχο, αυτοπειθαρχία.	Η ικανότητα συντονισμού των κινήσεων.	Παιχνίδια με στόχο π.χ. Μπούουλινγκ.

<p><u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν να εκτελούν βασικές κινήσεις με συγχρονισμό και συντονισμό.</p>		
A3. Ισορροπία στατική – δυναμική		
<p><u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν απλές κινητικές δεξιότητες, να ελέγξουν το σώμα τους.</p>	<p>Στατική ισορροπία. Δυναμική ισορροπία.</p>	<p>Παιγνιώδεις δραστηριότητες π.χ.:</p> <p>Ισορροπία στο ένα πόδι, περπάτημα στις μύτες των ποδιών, περπάτημα σε χαμηλή και φαρδιά δοκό.</p> <p>Μιμητικές κινήσεις ζώων, πουλιών (στάση πελαργού).</p> <p>Μιμητικές κινήσεις επαγγελματιών (χορευτής/τρια).</p>
<p><u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση, θετική αυτοαντίληψη και αυτοπεποίθηση.</p>		
<p><u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να ανακαλύψουν ότι το σώμα τους μπορεί να ισορροπήσει μόνο του, σε συνεργασία με συνασκούμενους ή με τη βοήθεια αντικειμένων.</p>		
A4. Σωματογνωσία		
<p><u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν να αναγνωρίζουν τα μέλη του σώματός τους, το σχήμα του σώματός τους.</p>	<p>Αναγνώριση του σώματος και των μελών. Έλεγχος του σώματος και των μελών.</p>	<p>Παιχνίδια με τα μέλη του σώματος π.χ.: άγγιγμα της μύτης, του ποδιού, της κοιλιάς κτλ.</p> <p>Σχεδιασμός με κιμωλία του σώματος ή μελών του σώματος στον τοίχο ή στο δάπεδο.</p> <p>Μιμητικές ασκήσεις.</p> <p>Χρησιμοποίηση καθρέφτη ή συνεργασία με συνασκούμενο.</p>
<p><u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν την αυτογνωσία τους και να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και θετική στάση απέναντι στο σώμα τους.</p>		
<p><u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν την ονομασία των μελών του σώματός τους και να είναι σε θέση να τα ξεχωρίζουν.</p>		

A5. Ορθοσωματική Αγωγή		
<u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν σωστή στάση σώματος. Να προληφθούν και να διορθωθούν προβλήματα της σπονδυλικής στήλης.	Η σωστή στάση του σώματος. Η λειτουργία των μελών του σώματος	Ασκήσεις για ενίσχυση των μυών που στηρίζουν τη σπονδυλική στήλη: ραχιαίων, κοιλιακών, οσφυϊκών και θωρακικών μυών. Μυϊκές διατάσεις. Παιχνίδια απόκτησης σωστής στάσης του σώματος, π.χ.: περπάτημα με ισορρόπηση ενός φασουλοσάκουλου στο κεφάλι. Χρήση καθρέφτη για διόρθωση της στάσης του σώματος.
<u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση, θετική αυτοαντίληψη και αυτοπεποίθηση.		
<u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να μάθουν τη σωστή στάση των μελών του σώματος. Να κατανοήσουν της σημασία της σωστής στάσης του σώματος σε όλες τις δραστηριότητες της ζωής.		
A6. Αναπνευστική Αγωγή		
<u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις αναπνευστικές ικανότητες του οργανισμού.	Η σημασία της αναπνοής σε ηρεμία. Η αναπνοή ως μέσο χαλάρωσης. Η αναπνοή στην άσκηση.	Ασκήσεις εισπνοής-εκπνοής. Παιχνίδια για ανάπτυξη των αναπνευστικών ικανοτήτων, π.χ.: φύσημα μπαλονιού.
<u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοέλεγχο και πειθαρχία.	Η αναπνοή στην άσκηση.	
<u>Γνωστικός τομέας</u> Κατανόηση της σημασίας της αναπνοής.	Αναπνοή-Εισπνοή-Εκπνοή.	
A7. Φαντασία και δημιουργικότητα		
<u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν δραστηριότητες της προτίμησής τους.	Η σημασία της ελεύθερης έκφρασης. Η χαρά της δημιουργίας.	Επινόηση μιας απλής δραστηριότητας από κάθε παιδί. Παιχνίδια μίμησης σε μικρές ομάδες παιδιών, π.χ.: «κάνε ό,τι κάνω».
<u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν, να χαλαρώσουν και να δημιουργήσουν. Να καλλιεργήσουν αρετές όπως: αυτονομία, συνεργασία, υπευθυνότητα και πρωτοβουλία.		Προσαρμογές παιχνιδιών ανάλογα με τις προτιμήσεις των παιδιών.

<p><u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν δημιουργικότητα και φαντασία.</p>		
Β. ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
Β1. Στοιχεία του ρυθμού		
<p><u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν μουσικοκινητικές δυνατότητες. Να καλλιεργήσουν στοιχεία ρυθμού στην κίνηση.</p>	<p>Μικρά τραγούδια με ρυθμική συνοδεία. Ήχος και κίνηση. Λόγος και κίνηση.</p>	<p>Μικρά τραγούδια με ρυθμική ποικιλία. Παλαμάκια με ρυθμό. Τραγούδι και κίνηση στο χώρο.</p>
<p><u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν μη λεκτική επικοινωνία: εκφραστική κίνηση, δημιουργική κίνηση. Να χαρούν, να ψυχαγωγηθούν.</p>	<p>Μουσικές φράσεις με κινησιολογική πιστότητα. Ένταση ήχου.</p>	
<p><u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αντιληφθούν την ύπαρξη του ρυθμού.</p>	<p>Τραγούδια με ρυθμική και κινητική συνοδεία.</p>	
Γ. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΟΜΑΔΙΚΑ, ΑΤΟΜΙΚΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ		
<p><u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν τις αντιληπτικές τους ικανότητες: οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, ικανότητα συντονισμού, κιναισθηση.</p>	<p>Παιδί και παιχνίδι. Ατομικά παιχνίδια. Ομαδικά παιχνίδια.</p>	<p>Δρομικά παιχνίδια, π.χ.: σκυταλοδρομίες. Παιχνίδια με την μπάλα, το φασουλοσάκουλο ή μπάλονια.</p>
<p><u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να χαρούν, να διασκεδάσουν, να εκφραστούν, να αναπτύξουν τη φαντασία τους. Να αναπτύξουν κοινωνικές και ψυχικές αρετές όπως: τη συνεργασία, την ομαδικότητα, την προσπάθεια, το θάρρος, την επικοινωνία, την αυτοπειθαρχία, την υπομονή και την επιμονή. Να αναπτύξουν ηθικές αρετές όπως: τιμιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός αντιπάλων.</p>	<p>Προσαρμοσμένα παραδοσιακά παιχνίδια ή παιχνίδια άλλων χωρών (απλοποίηση κανόνων).</p>	<p>Παραδοσιακά παιχνίδια: κυνηγητό, τυφλόμυγα, αλεξίπτωτο κτλ (προσαρμογές). Παιχνίδια άλλων χωρών (προσαρμογές).</p>

<p><u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να κατανοήσουν την έννοια του ατόμου και της ομάδας. Να αποκτήσουν ισορροπία συναισθημάτων.</p>		
Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΧΟΡΟΙ		
<p><u>Σωματικός τομέας (Ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τα τραγούδια των ελληνικών παραδοσιακών χορών και να κινηθούν στο ρυθμό της μουσικής.</p>	<p>Κίνηση στο ρυθμό των ελληνικών παραδοσιακών χορών. Εξοικείωση με το ρυθμό και τη μουσική των ελληνικών παραδοσιακών χορών.</p>	<p>Περπάτημα σε κύκλο στο ρυθμό της μουσικής. Κίνηση στο χώρο στο ρυθμό της μουσικής.</p>
<p><u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν επικοινωνία, συνεργασία, πειθαρχία. Να χαρούν, να εκφραστούν δημιουργικά.</p>		
<p><u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν τον παραδοσιακό χορό, τη μουσική και το τραγούδι.</p>		
Ε. ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ		
<p><u>Σωματικός τομέας (ψυχοκινητικός)</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν θετική εμπειρία από την επαφή τους με το νερό. Να εξοικειωθούν με το νερό. Να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες για τη μετακίνηση τους μέσα στο νερό.</p>	<p>Εξοικείωση με τους χώρους του κολυμβητηρίου. Επαφή των μελών και ολόκληρου του σώματος με το νερό. Κίνηση μέσα στο νερό (ρηχή πισίνα-ειδικά όργανα επίπλευσης).</p>	<p>Παιχνίδια επαφής των μελών του σώματος με το νερό από την άκρη της πισίνας. Είσοδος στο νερό και παιχνίδια μετακίνησης σε ρηχή πισίνα, π.χ.: περπάτημα από τη μια άκρη στην άλλη. Πόδια ελεύθερο-ύπτιο με κράτημα από την άκρη της πισίνας. Παιχνίδια με μπάλα ή μπάλони σε ρηχή πισίνα.</p>
<p><u>Συναισθηματικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση, θάρρος, πειθαρχία και αυτοέλεγχο. Να χαρούν, να διασκεδάσουν.</p>		
<p><u>Γνωστικός τομέας</u> Επιδιώκεται οι μαθητές: Να γνωρίσουν το υγρό στοιχείο και να αντιληφθούν τις ιδιότητές του. Να γνωρίσουν τους κανόνες υγιεινής σε σχέση με το κολυμβητήριο.</p>		

5.2.3. Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις

Οι μαθητές με νοητική καθυστέρηση παρουσιάζουν μεγάλη ετερογένεια, ως προς τα χαρακτηριστικά, τις κινητικές δεξιότητες, τις κινητικές δυσκολίες και τις ανάγκες τους από το μάθημα της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ). Για το λόγο αυτό ο Καθηγητής Φυσικής Αγωγής (ΚΦΑ) πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας για να καλύψει τις ανάγκες των μαθητών αυτών και να επιτύχει τον εκπαιδευτικό στόχο που έχει θέσει. Κάποιες από αυτές τις μεθόδους που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμες στον ΚΦΑ είναι οι εξής:

- Μερική-ολική μέθοδος ανάλυσης έργου (task analysis). Με τη μέθοδο της ανάλυσης έργου κάθε μαθητής εργάζεται στον ατομικό του ρυθμό. Κάθε δραστηριότητα προσαρμόζεται ανάλογα με τις ικανότητες των μαθητών, έτσι ώστε οι προσπάθειες να είναι επιτυχημένες και να εξασφαλίζεται η ομαδικότητα.
- Ανάλυση έργου με τη χρήση «καρτών δραστηριοτήτων» (task cards). Ο μαθητής καλείται να εκτελέσει μια συγκεκριμένη δραστηριότητα ή μια σειρά δραστηριοτήτων που μπορούν να παρουσιάζονται με τη μορφή καρτών δραστηριοτήτων.
- Εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας. Παρέχει τη δυνατότητα να καλυφθούν οι προσωπικές ανάγκες του κάθε μαθητή και επιτρέπει στο μαθητή να δουλέψει με το δικό του ρυθμό.
- Μέθοδος μίμησης (τρόπος μάθησης με τη μορφή της παραδειγματικής διδασκαλίας / χρήση προτύπων επίδειξης και αναπαράστασης).
- Καθοδηγούμενη ανακάλυψη (guided discovery style-έμμεση μέθοδος) διδασκαλίας. Είναι αποτελεσματική σε μαθητές με μέτρια νοητική ικανότητα. Ο ΚΦΑ παρέχει στο μαθητή σειρά από βήματα ή ερωτήσεις που τον καθοδηγούν στην ανακάλυψη της κίνησης.
- Διαδικασία επίλυσης κινητικών προβλημάτων (problem solving style-έμμεση μέθοδος διδασκαλίας). Είναι αποτελεσματική σε μαθητές που μαθαίνουν μέσω της μίμησης και σε άτομα με μικρή κινητική εμπειρία.
- Τεχνικές τροποποίησης της συμπεριφοράς (behavior modification) που ακολουθούν τις αρχές της συμπεριφορικής μεθοδολογίας.
- Οι άμεσες ή δασκαλοκεντρικές μέθοδοι χρησιμοποιούνται σε μαθητές με σοβαρή νοητική καθυστέρηση.
- Μέθοδος του πολύπλευρου ερεθισμού (cross modality-multisensory).

Στην επιλογή της κατάλληλης μεθόδου διδασκαλίας, είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη η παρούσα κατάσταση του μαθητή σε σχέση με:

- α) Τα θεμελιώδη κινητικά πρότυπα.
- β) Τη φυσική του κατάσταση.
- γ) Τις γνωστικές του ικανότητες.
- δ) Την κοινωνική συμπεριφορά και τις δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης.
- ε) Τη γενικότερη συμπεριφορά του (Eichstaedt & Lavay, 1992).

I. Επίπεδο:

Σε αυτό το επίπεδο, προγραμματίζουμε κινητικές δραστηριότητες που θα βοηθήσουν το παιδί με νοητική καθυστέρηση να γνωρίσει το σώμα του μέσα από την κίνηση, να αναπτύξει τα θεμελιώδη κινητικά πρότυπα, να αναπτύξει τις φυσικές του ικανότητες, να κοινωνικοποιηθεί και να αναπτύξει ψυχικές και πνευματικές αρετές σύμφωνα με τις δυνατότητές του.

Το παιχνίδι παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του παιδιού σε αυτήν την ηλικία. Είναι σημαντικό να δίνονται οι κατάλληλες ευκαιρίες στο παιδί με νοητική καθυστέρηση για κίνηση και παιχνίδι, τόσο οργανωμένο, όσο και ελεύθερο.

II. Επίπεδο:

Σε αυτό το επίπεδο, προγραμματίζουμε δραστηριότητες για τη βελτίωση και κατάκτηση των θεμελιωδών κινητικών προτύπων, για την ανάπτυξη της λεπτής κίνησης, για την απόκτηση συγχρονισμού και συντονισμού των κινήσεων, καθώς και για τη βελτίωση των φυσικών ικανοτήτων και των ψυχικών και πνευματικών αρετών του μαθητή με νοητική καθυστέρηση. Παράλληλα εισάγουμε το μαθητή σε προσαρμοσμένα αθλήματα και αγώνισματά.

Το παιχνίδι εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όρια του και συμβάλλει στην κοινωνικοποίησή του.

III. Επίπεδο:

Σε αυτό το επίπεδο ο μαθητής με νοητική καθυστέρηση, αφού έχει αφομοιώσει τις πιο απλές κινητικές δεξιότητες και έχει βελτιώσει τις φυσικές του ικανότητες, είναι έτοιμος να διδαχθεί πιο δύσκολες κινητικές δεξιότητες και βασικά στοιχεία τεχνικής διαφόρων προσαρμοσμένων αθλημάτων και αγωνισμάτων.

Είναι πολύ σημαντικό για το μαθητή με νοητική καθυστέρηση μέσα από το μάθημα της ΠΦΑ, να αποκτήσει θετικές συνήθειες για κίνηση και άθληση που θα τον βοηθήσουν να καταπολεμήσει τα προβλήματα υποκινητικότητας (π.χ. παχυσαρκία) που συνδέονται συχνά με τη νοητική καθυστέρηση.

5.2.4. Προτεινόμενες πρόσθετες συνθετικές δραστηριότητες και διαθεματικά σχέδια εργασίας

I. Επίπεδο:

Θέμα: Κατευθύνσεις χώρου (Ψυχοκινητική): Παιχνίδια ομαδικά και ατομικά με την τοποθέτηση αντικειμένων πάνω-κάτω, εμπρός-πίσω.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: χώρος, ομοιότητα-διαφορά. *Προεκτάσεις* στην αντίληψη των εννοιών αυτών και τη γνωστική ανάπτυξη του μαθητή.

II. Επίπεδο:

Θέμα: Ατομικά-Ομαδικά αθλήματα: Ατομική εργασία: ο μαθητής καλείται να συγκεντρώσει φωτογραφίες ατομικών και ομαδικών αθλημάτων και να αναγνωρίσει κάποια από αυτά (από περιοδικά που του παρέχονται). **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** άτομο-σύνολο, ομοιότητα-διαφορά, χώρος, πολιτισμός. **Προεκτάσεις** στην εισαγωγή στα Ολυμπιακά αθλήματα, Ολυμπιακή παιδεία.

III. Επίπεδο:

Θέμα: Ελληνικοί Παραδοσιακοί χοροί-σχήματα: Ατομική ή ομαδική εργασία: οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν από τις εικόνες με ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς, το σχήμα του κύκλου και της ευθείας. **Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες:** χώρος, ομοιότητα-διαφορά. **Προεκτάσεις** στην αντίληψη των εννοιών αυτών και τη γνωστική ανάπτυξη του μαθητή.

5.2.5. Προτεινόμενες προσαρμογές

Τα παιδιά με νοητική καθυστέρηση παρουσιάζουν μεγάλες ατομικές διαφορές, ενώ η ένταξή τους στα επίπεδα εκπαίδευσης γίνεται με βάση το επίπεδο νοημοσύνης και όχι με βάση τη χρονολογική ηλικία και τη σχολική επίδοση. Ανάλογα με τη νοητική ηλικία του μαθητή και

το εκπαιδευτικό του επίπεδο στο οποίο αντιστοιχεί, γίνονται και οι απαραίτητες προσαρμογές στο μάθημα της Προσαρμοσμένης Φυσικής Αγωγής (ΠΦΑ).

Σε ένα προσαρμοσμένο πρόγραμμα φυσικής αγωγής, κάθε μαθητής αξιολογείται ως προς τις φυσικές ικανότητες, τις κινητικές του δεξιότητες, το ατομικό ιατρικό και εκπαιδευτικό ιστορικό, με βάση τα οποία σχεδιάζεται ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα φυσικής αγωγής. Στο σχεδιασμό του εξατομικευμένου προγράμματος συνεκτιμάται και η ψυχολογική κατάσταση του μαθητή, καθώς και οι στάσεις και αντιλήψεις του απέναντι στην αναπηρία του αλλά και το πρόγραμμα. Έτσι δημιουργούνται προσωπικοί και ομαδικοί στόχοι (ένταξη), που διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους (ετήσιους) (Κουτσούκη, 1992; Winnick, 1995).

Συγκεκριμένα, ο ΚΦΑ θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τα ιδιαίτερα κινητικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζει ένας μεγάλος αριθμός των παιδιών με νοητική καθυστέρηση, όπως χαμηλή φυσική κατάσταση, αποκλίσεις από τη σωστή στάση του σώματος, υπερευκαμψία, παχυσαρκία, μικρή μυϊκή δύναμη, προβλήματα νευρομυϊκής συναρμογής, ατελή κινητικά πρότυπα, δυσκολίες στο συντονισμό ματιού-χεριού, ματιού-ποδιού, δυσκολίες ισορροπίας, έλλειψη σωματογνωσίας, χαμηλό επίπεδο προσοχής και μικρή διάρκεια συγκέντρωσης (Κουτσούκη, 2001; Winnick, 1990).

Η διδακτική μεθοδολογία των μικτών (στα πλαίσια της ένταξης στη γενική εκπαίδευση) και προσαρμοσμένων προγραμμάτων φυσικής αγωγής (inclusive and adapted physical programs), παρέχει τη δυνατότητα στους μαθητές με διαφορετικές ικανότητες και μεγάλες ατομικές διαφορές, να ωφεληθούν σημαντικά όχι μόνο ως προς την απόκτηση φυσικών ικανοτήτων και αθλητικών επιδόσεων, αλλά και ως προς την κοινωνική αποδοχή και καταξίωση, την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μέσα από τη συμμετοχή σε ομαδικές κινητικές δραστηριότητες και την προσπάθεια επίτευξης κοινών στόχων. Όλες οι δραστηριότητες προσαρμόζονται, έτσι ώστε να αντιμετωπίζονται οι ανάγκες, οι απαιτήσεις και οι προσδοκίες, ενώ παράλληλα παρέχεται εξατομικευμένη διδασκαλία όταν και όπου χρειάζεται (Κουτσούκη, 1992).

Κάποιες πρακτικές προσαρμογές στις δραστηριότητες, τα παιχνίδια και τα αθλήματα στην ΠΦΑ είναι:

- 1) Οργάνωση του περιβάλλοντος, ώστε να εξυπηρετεί τις προσωπικές ανάγκες των μαθητών με νοητική καθυστέρηση:
 - α) Χαμήλωμα στο δίκτυο στο βόλεϊ.
 - β) Περιορισμός του χώρου του παιχνιδιού.
 - γ) Χρήση κώνων και μικρών σημαιών για τη σηματοδότηση των ορίων.
- 2) Προσαρμογές στον εξοπλισμό:
 - α) Μπάλες σε διάφορα μεγέθη με έντονους χρωματισμούς.
 - β) Δοκός ισορροπίας, κοντά στο έδαφος, φαρδιά.
 - γ) Χρήση γενικότερα ευδιάκριτου και μεγάλου σε μέγεθος εξοπλισμού.
- 3) Διάρθρωση του χρόνου διεξαγωγής μιας δραστηριότητας:
 - α) Συχνά διαλείμματα μεταξύ των περιόδων των δραστηριοτήτων.
 - β) Μείωση του χρόνου παιχνιδιού σε κάθε περίοδο.
- 4) Τεχνικές ανατροφοδότησης και ενθάρρυνσης:
 - α) Μικρά κουδουνάκια τοποθετούνται στους στόχους για άμεση ανατροφοδότηση και ενθάρρυνση, όταν έχει επιτευχθεί ο στόχος.
 - β) Ενθάρρυνση των παιδιών που λειτουργούν ομαδικά μέσα στο παιχνίδι.
- 5) Η αλλαγή των θέσεων και των ρόλων σε κάθε παιχνίδι, ώστε να δίνονται στα παιδιά ίσες ευκαιρίες να μάθουν και να εξασκήσουν ποικίλες δεξιότητες.
- 6) Εξασφάλιση κάποιας μορφής επιτυχίας σε κάθε δραστηριότητα:
 - α) Αποφυγή παιχνιδιών αποκλεισμού.
 - β) Τονισμός του ατομικού συναγωνισμού και όχι του ομαδικού.

(Eichstaedt & Lavay, 1992).

Τέλος είναι πολύ σημαντικό να τηρούνται αυστηρά και συστηματικά οι κανόνες ασφαλείας στο μάθημα της ΠΦΑ σε όλες τις βαθμίδες, τις μεθόδους και τα μέσα διδασκαλίας.

5.2.6. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση στην Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή (ΠΦΑ) κινείται σε δύο βασικούς άξονες. Ο πρώτος άξονας, αφορά στο εξατομικευμένο πρόγραμμα και την επίτευξη των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων που είχαν τεθεί για το συγκεκριμένο μαθητή. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης σε αυτήν την περίπτωση θα καθορίσουν και το σχεδιασμό του επόμενου εξατομικευμένου προγράμματος. Η τελική αξιολόγηση πρέπει, κυρίως να βασίζεται σε αξιόπιστες διαδικασίες που εξασφαλίζουν αντικειμενική εκτίμηση της κινητικής κατάστασης του μαθητή κατά τη διάρκεια και στο τέλος του ετήσιου προγράμματος ΠΦΑ. Εξίσου σημαντικές είναι επίσης και οι διαπιστώσεις και προσωπικές παρατηρήσεις του καθηγητή φυσικής αγωγής (ΚΦΑ). Τέτοιες παρατηρήσεις αφορούν στην αποτελεσματικότητα των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποίησε για το συγκεκριμένο μαθητή, στις προσαρμογές που επέλεξε για τη διδασκαλία, κ.α.

Ο δεύτερος άξονας αφορά στην αξιολόγηση της προσπάθειας του μαθητή, του ενδιαφέροντος, της συνεργασίας στο μάθημα, της κατανόησης και της αφομοίωσης εννοιών σχετικών με την ΠΦΑ, της δημιουργικότητας των μαθητών και της απόκτησης γνώσεων γύρω από τα αθλητικά θέματα.

Συγκεκριμένα στο:

I. Επίπεδο (6-9 ετών χρονολογική ηλικία / 4-6 ετών νοητική ηλικία)

Σε αυτό το επίπεδο οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω:

- Βελτίωση της κινητικής απόδοσης και την επίτευξη των αρχικών στόχων που τέθηκαν στο εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας, σε σχέση με την τελική επίδοση στο τέλος κάθε βραχυπρόθεσμης περιόδου, καθώς και το τέλος της σχολικής χρονιάς.
- Το ενδιαφέρον που επιδεικνύουν και κυρίως την ενεργή συμμετοχή τους στις κινητικές δραστηριότητες.
- Την προσπάθειά τους να επιτύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί (είτε αφορούν στην φυσική κατάσταση, είτε στις κινητικές ικανότητες και δεξιότητες).
- Την ικανότητα να ακολουθούν τις κατευθύνσεις και τις οδηγίες.
- Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία τους σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.
- Την υπευθυνότητα που επιδεικνύουν για δραστηριότητες που τους έχουν ανατεθεί, όπως π.χ. τη μεταφορά διδακτικού υλικού.
- Την κοινωνική τους συμπεριφορά.
- Το βαθμό αφομοίωσης των κινητικών δεξιοτήτων.
- Το επίπεδο βελτίωσης της αδρής και λεπτής κινητικότητας.
- Το επίπεδο βελτίωσης της φυσικής κατάστασης, που συνδέεται με την υγεία (σωματομετρικά χαρακτηριστικά, καρδιοαναπνευστική αντοχή, μυϊκή δύναμη κ.α.)

II. Επίπεδο (9-12 ετών χρονολογική ηλικία / νοητική ηλικία τουλάχιστον 6 ετών)

Σε αυτό το επίπεδο οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω:

- Την αφομοίωση του περιεχομένου του μαθήματος και της εκμάθησης των κινητικών δεξιοτήτων.

- Την προσπάθεια και το ενδιαφέρον τους για το μάθημα.
- Τη φυσική τους κατάσταση.
- Το επίπεδο βελτίωσης της αδρής και λεπτής κινητικότητας.
- Την ικανότητα να ακολουθούν κατευθύνσεις-οδηγίες.
- Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία τους σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.
- Την υπευθυνότητα.
- Την κοινωνική συμπεριφορά και την ικανότητα συνεργασίας.

III. Επίπεδο (12-14 ετών χρονολογική ηλικία / 8-10 ετών νοητική ηλικία)

Σε αυτό το επίπεδο οι μαθητές θα αξιολογούνται με βάση τα παρακάτω:

- Την αφομοίωση του περιεχομένου του μαθήματος και της εκμάθησης αθλητικών δεξιοτήτων.
- Την προσπάθεια και το ενδιαφέρον τους για το μάθημα.
- Τη φυσική κατάσταση.
- Το επίπεδο βελτίωσης των κινητικών δεξιοτήτων: ευκινησία, ισορροπία, κινητικός συντονισμός, κινητικός έλεγχος, χρόνος αντίδρασης, ταχύτητα, άλμα, ρίψη κ.α.
- Το επίπεδο βελτίωσης της αδρής και λεπτής κινητικότητας.
- Την ικανότητα να ακολουθούν κατευθύνσεις και οδηγίες.
- Την πρόθυμη συμμετοχή και συνεργασία σε κινητικές δραστηριότητες μικρών ομάδων.
- Την κοινωνική συμπεριφορά και την ικανότητα συνεργασίας.
- Την τήρηση των κανονισμών του παιχνιδιού ή της κινητικής δραστηριότητας.

5.2.7. Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία:

- Κουτσούκη, Δ. (1992β). Ειδική Φυσική Αγωγή: Πρόγραμμα Παρέμβασης. Εισήγηση, 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο, Υγεία και Ποιότητα Ζωής: Όραμα και επιδίωξη για το παιδί του δημοτικού σχολείου, 16-17 Μαΐου, Κέρκυρα.
- Κουτσούκη, Δ. (2001). Νοητική Καθυστέρηση. *Ειδική Φυσική Αγωγή. Θεωρία και Πρακτική*, (7), 117-132. Αθήνα: Εκδόσεις Συμμετρία.
- Μουντάκης, Κ. (1992). *Η Φυσική Αγωγή στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο*. Θεσσαλονίκη: Salto.
- Παρασκευόπουλος, Ι., Ν. (1980). Αγωγή των εκπαιδευσιμων Ι: Σκοποί και Οργάνωσή της. *Νοητική Καθυστέρηση*, (4), 137-144. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Διεθνής Βιβλιογραφία:

- American Psychiatric Association. (1994). Disorders Usually First Diagnosed in Infancy, Childhood, or Adolescence. *Diagnostic And Statistic Manual of Mental Disorders (4th ed)*, 37-43. Washington, DC: Author.
- Arnheim, D., D., Auxter, D. & Crowe, W., C. (1973). Mental Retardation. *Principles and Methods of Adapted Physical Education*, (12), 250-267. St Louis: The C.V. Mosby Company.
- Eichstaedt, C., B. & Lavay, B., W. (1992). Mainstreaming: Program Considerations. *Physical Activity for Individuals With Mental Retardation. Infancy Through Adulthood*, (6), 173-192. Champaign: Human Kinetics Books.

- Hoddapp, R., M. (1998). Mental Retardation. *Development and Disabilities. Intellectual, Sensory and Motor Impairments*, (3), 35-66. Cambridge: University Press.
- Jansma, P. & French, R. (1994). Mental Retardation. *Special Physical Education. Physical Activity, Sports and Recreation*, (5), 116-144. New Jersey: Prentice-Hall.
- Winnick, J. P. (1990). Mental Retardation. *Adapted Physical Education and Sport*, (11), 153-176. Champaign: Human Kinetics Books.
- Winnick, J. P. (1995). Individualized Education Programs. *Adapted Physical Education and Sport*, (3), 33-59. Champaign: Human Kinetics Books.